

HÖGSKOLAN
Dalarna

Lärarprogrammet
Examensarbete
vt 2008

Kurs: Samhällskunskap D

Sponsring i skolan

En undersökning om sponsring på Leksands gymnasium, 2008

Uppsatsförfattare: Ivona Blomqvist
Handledare: Peter Reinholdsson

Abstract

Syftet med uppsatsen är att undersöka karaktären och omfattningen av sponsring och samarbete mellan skola och näringsliv samt andra utomstående aktörer på en gymnasieskola i Dalarna. Hur är sponsringspolicy reglerad och hur ser de inblandade aktörerna på sponsring och dess framtid i skolan? Undersökningen baseras på intervjuer, innehållet av skolans och kommunens styrdokument. Intervjuerna analyseras med hjälp av hermeneutisk tolkningsmetod. Resultatet visar att samtliga intervjuade har ett väldigt positivt och öppet förhållningssätt till sponsring. Sponsringens omfattning är betydande och förekommer i form av läromedel, föreläsningar, material, stipendier, ekonomiska bidrag, praktikplatser samt avsatt tid för handledning m.m. Allt tyder på att sponsringen kommer att öka i framtiden. Det ökande antalet friskolor, samt marknadsanpassning och den ökande konkurrensen mellan skolorna, vilket accentueras av det minskande antalet av gymnasieelever bidrar starkt till denna utveckling. De intervjuade saknar kännedom om vilka regler som gäller på området och sponsringspolicy på skolan saknas. En övergripande och indirekt slutsats av min undersökning är också att de ekonomiska frågorna spelar en avgörande roll för diskussionen som förs på skolorna och på bildningsförvaltningen medan bildningsidealet lyser med sin frånvaro.

Nyckelord:

sponsring, skola, näringsliv, näringslivssamarbete

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Syfte	4
1.2 Frågeställningar	4
1.3 Definition av sponsring samt avgränsning av ämnet	5
1.4 Metod	5
1.4.1 Empirisk undersökning	6
1.4.2 Intervjuernas genomförande	6
1.4.3 Hermeneutisk tolkningsmetod	7
2 Tidigare forskning	8
2.1 Internationella erfarenheter av sponsring	8
2.2 Tidigare forskning och undersökningar i Sverige	10
3 Bakgrund	13
3.1 Lagar och regler på området	13
3.2 Vad säger läroplaner om sponsring?	14
3.3 Lärarfacken om sponsring	15
3.4 Pågående samarbetsprojekt mellan skola och näringsliv på nationell nivå	15
3.4.1 Svenskt Näringsliv	15
3.4.2 Olika typer av college	16
3.5 Projektet Hållbar utveckling	16
4.1 Näringsliv och skola i Leksand, en introduktion	18
4.2 Inventering av regler för sponsring och externa bidrag för skolor i Leksands kommun	19
4.3 Förekomsten av sponsring och näringslivssamarbete på Leksands gymnasium	20
4.4 Synen på sponsring och näringslivssamarbete, deras syfte och framtid	23
4.5 Fördelar och risker med sponsring och näringslivssamarbete	29
4.6 Kunskap om sponsring hos de intervjuade skolledare och andra beslutsfattare	30
5 Sammanfattande diskussion	32
5.1 Förekomsten och omfattningen av sponsring	32
5.2 Hur ser de inblandade parterna på sponsring, dess förekomst och framtid	33
5.3 Fördelar och risker med sponsring	34
5.4 Vad vet de olika inblandade om gällande regler för sponsring ?	37
5.5 En sammanfattande konsekvensanalys	37
Käll- och litteraturförteckning	40
Sammanträdesprotokoll	40
Intervjuer, muntliga källor	40
Lagar och styrdokument	40
Litteratur med eventuella Internetadresser	41
Internetadresser	42
Bilagor	43
Bilaga 1: Frågor till skolledare	43
Bilaga 2: Frågor till lärare (programansvariga för olika program)	44
Bilaga 3: Frågor till bildningsnämndens ordförande	45
Bilaga 4: Frågor till skolchefen	46
Bilaga 5: Frågor till näringslivets representanter	47

1 Inledning

Den senaste läroplanen från 1994 förändrade utformningen och innehållet av skolans och lärarnas uppdrag från att vara ett utbildningsuppdrag för ett industrisamhälle till att bli ett bildningsbidrag för ett informationssamhälle. Denna läroplan föregicks av ett huvudbetänkande som hette *Skola för bildning*. Skolverket tolkade bildningsbegreppet som erövring av kunskaper på en djupare nivå, inte endast som faktainläring utan snarare ett sätt att förhålla sig till världen och lära sig att lära för livet och för framtiden.¹

Enligt den gällande läroplanen bör skolan arbeta och verka i det omgivande samhället, såväl som globalt som lokalt samt att vara öppen för ett samarbete med omvärlden. Detta överensstämmer även med den ovanstående ambitionen om att ska lära eleven att lära för livet och samtidigt ger en trolig förklaring till varför samarbete mellan skolan och med näringslivet på senare år har vuxit. Tillsammans med näringslivets stigande närvaro i den svenska skolan växer även sponsringen som fenomen, ett ämne som utgör mitt huvudtema i denna uppsats. Frågan inställer sig om de angivna, övergripande målen för skolan kan innehålla några motsägelsefulla eller på annat sätt problematiska sidor, något som, även det, är föremål för diskussionen nedan.

1.1 Syfte

Syftet är att dels kartlägga den sponsring som förekommer på en gymnasieskola i Dalarna, dels undersöka de inblandades syn på sponsringen samt kunskap om befintliga regler.

1.2 Frågeställningar

- Vilka olika slags sponsring, näringslivssamarbete och samarbete med andra utomstående aktörer finns, i första hand då det används i undervisning?
- Hur ser de inblandade parterna (lärare, skolledare, fackförbunden, näringslivsrepresentanter samt kommunpolitiker) på ovannämnda samarbete och dess framtid i skolan? Vilka fördelar och risker ser de?
- Vilka intentioner har de olika parterna med sponsring och samarbete med utomstående aktörer i övrigt?
- Hur är sponsringspolicy reglerad i Leksands kommun?
- Hur medvetna är sponsringsanvändarna om vilka regler som gäller?
- Känner de inblandade till vilka regler som gäller angående sponsring?

---

¹ Carlgren Ingrid och Marton Ference, (2004) *Lärare av i morgon*, Lärarförbundets förlag, s.188-191.

1.3 Definition av sponsring samt avgränsning av ämnet

Tidigare var det vanligt att definiera sponsring som ett ekonomiskt stöd av en utomstående aktör. Idag betecknas detta fenomen enligt Konsumentverkets definition som:

ett avtal till ömsesidig nytta mellan två eller flera parter, där den ena parten (sponsorn) förbinder sig att lämna ersättning i form av kontanta medel, varor och/eller tjänster och den andra parten (den sponsrade) som motprestation tillhandahåller t. ex. exponering av företagsnamn, varumärke eller varor och tjänster till nytta för sponsorn i dennas verksamhet.²

En trend i näringslivet, skriver Konsumentverket, är att man i allt mindre grad beskriver sig som sponsor utan hellre talar om att man är en samarbetspartner. Syftet för samarbetet är ofta att bägge parterna ska kunna sänka sina kostnader både på kortare och längre sikt. Det är därför viktigt att skilja mellan sponsring och kommersiell marknadsföring. Om det handlar om sponsring, får den sponsrade endast uppge vem som står bakom sponsringen, inte om vilka produkter som säljs och vilken verksamhet företaget bedriver. I så fall skulle det istället vara fråga om en kommersiell marknadsföring och regleras enligt *marknadsföringslagen*.³

Eftersom det är väldigt svårt att dra gränsen mellan sponsring i Konsumentverkets bemärkelse och annan typ av näringslivssamarbete som kanske inte omedelbart leder till vinning för utomstående aktörer, har jag valt att i min undersökning ta upp olika sorts näringslivssamarbete, även där vinning är inte helt uppenbar och omedelbar. Den förväntade vinningen kan till exempel vara att i framtiden få tag på rätt sorts arbetskraft eller att få kunder på längre sikt. Jag menar att det alltid delvis ligger ett vinningsintresse av ett eller annat slag bakom, om parterna lägger ner pengar och tid för att utveckla ett samarbete.

1.4 Metod

Jag tänker genomföra min undersökning huvudsakligen i Leksands kommun och på Leksands gymnasium, en skola där jag själv arbetar. I och med att jag har arbetat på Leksands gymnasium under de senaste 7 åren har jag en del förförståelse i ämnet och är ganska väl insatt i lärarnas sätt att hantera sponsringsfrågor.

Valet av Leksands gymnasium kan förstås vara både till en fördel och till en nackdel i denna undersökning, men min uppfattning är att fördelen av att vara insatt i verksamheten överväger, då det underlättar möjligheten att få en djupare inblick samt ett större djup i undersökningen. Dels har jag en god tillgång till material och respondenter, dels finns möjlighet att följa utvecklingen och de aktuella diskussionerna i frågan inifrån kärnverksamheten. Jag tror och hoppas att respondenterna visar en större öppenhet inför mig än om jag kom utifrån och varit för dem en okänd person. På så vis har jag även en god chans att bedöma rimligheten i svaren. Ovanstående kan

---

² Konsumentverket, Skolverket och Svenska Kommunförbundet, *Sponsring i skolan – Vägledning för utarbetande av lokal policy för sponsring*, 2004, s. 1.

³ Konsumentverket, Skolverket och Svenska Kommunförbundet, *Sponsring i skolan – Vägledning för utarbetande av lokal policy för sponsring*.

dock medföra en viss risk för förutfattade meningar. Dessutom kan det finnas en viss risk för att komma i en lojalitetskonflikt om jag skulle få reda på någon särskilt känsligt, vilket i så fall skulle kunna påverka mitt resultat i en negativ riktning.

1.4.1 Empirisk undersökning

Min undersökning är i huvudsak baserad på empiri, då jag intervjuar 20 personer från Leksands kommun. Mig veterligen finns ingen skriftlig sammanställning om vilken sponsring det finns där och en enkät skulle vara väldigt svårt att dels utforma, dels att tolka bland annat därför att de intervjuade tillhör olika yrkesgrupper och frågorna behöver anpassas mer individuellt. Med tanke på detta har jag valt djupintervjuer som metod. För att få en så heltäckande bild som möjligt av vilka olika former av sponsring som förekommer, samt för att få fram eventuell olika syn på sponsring har jag valt att intervjua bland annat programansvariga lärare på Leksands gymnasiums samtliga program. Dessa samordnare har förhoppningsvis en bra inblick i hur man ser på fenomenet inom programmet och vilka sponsringsformer som förekommer. För att få ett större perspektiv på fenomenet intervjuas vidare även en skolledare, skolchefen i Leksand kommun, bildningsnämndens ordförande samt två av näringslivets representanter på orten. Dessutom använder jag information från en gymnasielärare som även arbetar som samordnare för gruppen Skola - Näringsliv och givetvis av egna erfarenheter och underhandsinformation som jag själv har i egenskap av lärare på skolan.

Näringslivets representanter kommer förhoppningsvis att bidra med ett annat perspektiv på sponsringen än den skolfolk har. Jag har valt två respondenter som har en djup inblick i samarbetet mellan skolan och näringslivet. Först intervjuas en kvinna som har en central och samordnande funktion och som arbetar på Företagarföreningen i Leksands kommun, en förening vars syfte är bland annat att organisera samarbete mellan skolan och det lokala näringslivet. Vidare intervjuas en företagare som har en långvarig erfarenhet av samarbete med skolan och det företaget han arbetar på.

Avgränsningen till endast två näringslivsrepresentanter motiveras av att perspektivet som anläggs i min uppsats är huvudsakligen skolans.

1.4.2 Intervjuernas genomförande

Intervjufrågorna är valda utifrån de mest aktuella sponsringsaktiviteterna som diskuteras både i skolan och i massmedierna. Eftersom sponsringsfrågan är ganska kontroversiell och politiskt känslig behövs det läggas en stor vikt vid själva intervjutillfällets utformning och frågornas formulering. Det finns alltså en viss risk att svaren inte är helt sanningsenliga då respondenterna är medvetna om att deras identitet lätt kan röjas även om de inte framträder med namn. Anonymitetskravet kan alltså tillgodoses endast delvis.⁴

---

⁴ Rosenqvist, Andrén,(2005) *Uppsatsens mystik*, s.41.

Intervjuerna genomfördes i enrum under ca 30-60 minuter. Frågorna var ganska öppna och syftet är att skapa en positiv samtalsmiljö för att respondenten skulle kunna öppna sig och våga berätta om sin syn på denna ganska känsliga fråga. Jag har funnit det lämpligt att börja intervjun med frågor om hur man uppfattar samarbetet mellan skolan och näringslivet i stort för att i senare delen komma in på de mer känsliga och mer konkreta bitarna angående utbyte av tjänster och sponsring. Även om de flesta respondenter visade en relativt öppen attityd och talar öppet om olika sorters näringslivssamarbete rådde dock en viss förvirring om vad begreppet sponsring egentligen innebar och det har därför behövts en förklaring av begreppet och en viss korrigerande av svaren under intervjuernas gång. Jag spelade in intervjuerna, vilket underlättade bearbetningen och möjliggör att lyssna på dem vid flera olika tillfällen. Det i sig minimerade risken för att komma ihåg fel samt mycket bra för pendlingen mellan helheten och delarna (se nedan om hermeneutiken).⁵

Graden av strukturering av svaren är ganska låg då respondenterna gavs jämförelsevis stort utrymme att berätta fritt om verksamheter och om framtidsvisioner när det gäller samarbete mellan skolan och näringslivet.⁶

1.4.3 Hermeneutisk tolkningsmetod

Det empiriskt insamlade materialet behandlas och analyseras med hjälp av hermeneutisk metod, det vill säga att vikten läggs vid helhetsförståelse och helhetstolkning. Hermeneutisk arbetsmetod passar särskilt väl för min studie bland annat därför att det handlar om att förstå verksamheten inifrån, där även jag själv befinner mig.

Den hermeneutiska metoden är positivismens raka motsats och betonar till skillnad från positivismen en helhetstolkning samt tillåter forskaren att pendla mellan helheten och delarna samt utesluter inte att forskarens värderingar kommer in i tolkningen av data då man anser att det är omöjligt att skriva helt värderingsfritt.⁷ Vid intervjubearbetning menar jag att det är omöjligt att bortse från sin förförståelse av ämnet samt kunna även tolka in faktorer som tonfall och kroppsspråk, vilket även det gör att jag finner denna metod som mest lämplig i sammanhanget. Min undersökning är således av kvalitativ karaktär.⁸

---

⁵ Patel & Davidsson, (2003), *Forskningsmetodikens grunder*, s. 30.

⁶ Patel & Davidsson, (2003), *Forskningsmetodikens grunder*, s. 71.

⁷ Patel & Davidsson, (2003), *Forskningsmetodikens grunder*, s. 28 – 31.

⁸ Patel & Davidsson, s. 118 ff.

2 Tidigare forskning

Forskning rörande sponsring är väldigt begränsad, vilket troligtvis beror på att det är ett ganska nytt fenomen och erfarenheterna är få. USA är inte överraskande det land där sponsring och näringslivssamarbete har ökat starkt under de senaste åren. Trots att landet har en delvis väldigt annorlunda utbildningstradition samt en annan tradition av finansiering av skolväsendet, finner jag det intressant att redovisa en del forskning härifrån, främst med tanke på att jag har funnit betydande likheter mellan idéer och sättet att resonera kring motiven och utveckling av näringslivssamarbete i USA och i Sverige. Nedanstående forskning ser dock tyvärr endast nackdelar med sponsringen och jag har tyvärr inte hittat någon amerikansk forskning som balanserar detta i en positiv riktning.

2.1 Internationella erfarenheter av sponsring

Erfarenheterna från forskning och iakttagelser från sponsringserfarenheter i USA redovisas i boken *Schools or Markets*. Den utgörs av en samling essäer som behandlar ämnet kommersialism, privatisering och risker med detta. Utgivaren och samtidigt en av författarna, Deron R. Boyles, är verksam vid det statliga universitetet i Georgia. Han själv är kritisk till sponsring och till näringslivets, som han kallar det, infiltration i skolan. Han använder det engelska verbet *exploit* för denna typ av verksamhet, vilket betyder dels att dra nytta av, dels att oetiskt använda något för egen vinning, särskilt genom att tjäna på någon annans arbete.

I USA har näringslivssamarbetet under de senaste decennierna accelererat och idag finns det flera exempel på skolor som har skrivit kontrakt med stora företag som Coca Cola eller Pizza hut. Företag som engagerar sig i det lokala offentliga livet får en skattereduktion för detta samt ett bättre anseende i samhället för sina engagemang, vilket kan vara till hjälp på flera sätt, bland annat i deras marknadsföring. Det har blivit viktigt för företagen i USA att visa att de tar ett etiskt samhällsansvar. Skolorna i sin tur har knutit kontakter med näringslivet eftersom de saknar tillräckliga medel till att bedriva den undervisning de vill bedriva.⁹

Näringslivssamarbetet kan se lite olika ut och det sker på väldigt olika sätt. En rad livsmedelsföretag låter exempelvis en del av sin vinst gå direkt till skolan. Detta kan naturligtvis utnyttjas i marknadsföringssyfte, då man på orten vet vilken kedja eller företag det är och genom att handla där kan man själv bidra till att stödja skolan. I andra fall kan det vara frågan om sponsrade läromedel med företagets logotype, eller färdigplanerade mattelektioner där det ingår ett besök på en nöjespark eller på Pizza hut, där man inom ramen för en lektion bjuds på en måltid. Det förekommer även information riktad till eleverna om hälsofrågor, exempelvis av vikten att borsta tänderna på ett papper där man längst ner återfinner ett företagsnamn.

En annan anledning till behovet av näringslivets inblandning i undervisningen enligt Boyles är det skapade och skenbara behovet av teknikaliteter och övertro till att undervisningen blir mer effektiv och att kvaliteten blir bättre med hjälp av teknisk utrustning. Teknisk utrustning åldras snabbt och behöver förnyas ofta, vilket skolan inte har råd med och då får näringslivet sin chans att komma in. Boyles ser problemet med

---

⁹ Boyles m.fl., (2005) *Schools or Markets?* Georgia State University associates publishers, s. 218.

att teknofiler sällan ställer sig frågan på vilket sätt undervisningen blivit bättre. Det råder ofta en överdriven och blind tilltro till teknikens under i vårt samhälle. Politikernas och andras övertygelse att tekniken automatiskt effektiviserar och förbättrar undervisningen är slående. Dessvärre är detta inte alltid fallet, tvärtom kan en pedagogiskt omotiverad användning av massmedia ibland göra att elevernas kritiska tänkande blir lidande.¹⁰ Här hänvisar Boyles till samhällsdebattören Neil Postman som menar att ökad envägskommunikation, d.v.s. användning av DVD, TV, samt Internet utan möjlighet till återkoppling förstärker elevernas uppfostran till en oreflekterad konsumism.¹¹

I essän "Jesus in the Temple" undersöker Donna Adaire Breault hur skolorna anstränger sig att sälja saker i takt med det ökande antalet projekt som skolan organiserar. Vålvilliga och engagerade föräldrar kommer till skolan på ett Öppet hus och köper allt mellan himmel och jord i syfte att gynna dessa projekt som ofta innefattar resor och evenemang. Dessa projekt kostar pengar och för att komma undan så billigt som möjligt sökes bidrag och stipendier från olika fonder i näringslivet. Konkurrensen finns såväl mellan olika skolor som mellan olika program på samma skola.¹²

Breault påtalar också att lärarnas förhållningssätt har förändrats till att det som syns utåt räknas. Det är exempelvis de olika projekten som räknas, liksom hur klassrummet är möblerat. Lärare skiner upp då de förevisar sin nya utrustning. Det är även svårt för lärare att argumentera mot "viktiga", så kallade "real-life" projekt, menar Breault.¹³ Näringsidkare i sin tur känner sig som goda medborgare då de är med och sponsrar skolverksamhet. En ny term och varumärke har utvecklats i USA och man talar om s.k. "good citizenship" då företagen tar sitt samhällsansvar och bryr sig om vad som händer i skolan. Men Breault frågar sig också vad det är för signaler man sänder till eleverna från skolans sida då "gott medborgarskap" definieras mest i ekonomiska termer. Skolledare bör enligt Breault tänka på den "dolda läroplanen" innan de hoppar på diverse projekt.¹⁴

I sin essä, "The exploiting business: Partnerships, Commercialization and Students as Critically Trastitive Citizens", menar Boyles även att näringslivets sponsring och inblandning motverkar utveckling av kritiskt tänkande hos såväl lärare och elever.¹⁵

Hans undersökningar grundar sig på observationer och djupintervjuer med lärare. Flertal av de intervjuade lärare har uttryckt rädsla för att uppträda illojalt mot sin skola om de skulle protestera mot eller ifrågasätta mot det etablerade samarbetet med näringslivet samt även gett uttryck för att det som händer i samhället angående detta samarbete inte ens går att göra annorlunda, inte går att ändra på. En av lärarna har uttalat sig på följande sätt: " I can't speak about school-business partnership because my school might lose funding...that's `the real world` and I can't do anything about it."¹⁶

---

¹⁰ Ibid,s.237-238.

¹¹ Ibid,s.238-239.

¹² Ibid, s. 63 ff.

¹³ Ibid, s.65-67.

¹⁴ Ibid, s.66.

¹⁵ Ibid, s. 218 ff.

¹⁶ Ibid, s. 219.

Boyles resultat pekar alltså på att många skolledare, lärare och studenter tar till sig fördelarna och erbjudandena från näringslivet på ett okritiskt sätt och reflekterar väldigt lite över frågor vad näringslivet har att vinna på detta samarbete. Ovanstående resulterar i förlängningen till att skolan utbildar lättleda konsumenter och till okritiska medborgare som föredrar de lätta svaren framför de svåra och komplexa, det lättsmälta och ytliga framför det djupa och intellektuella, enligt Boyles.¹⁷

2.2 Tidigare forskning och undersökningar i Sverige

Sedan 1990-talet har olika former av sponsring i den svenska skolan ständigt ökat och frågan har debatterats i massmedier. Lärarförbundets undersökning från 2004 visar att var tredje skola i Sverige hade sponsring i någon form från ideell organisation eller näringslivet.¹⁸ Utvecklingen verkar alltså peka mot att ett samarbete mellan skolan och näringslivet utgör en stark trend i dagens samhälle. Tyvärr finns det ännu inte så mycket forskning angående detta fenomen i Sverige.

Vid Företagsekonomiska institutionen, Marknadsakademien, på Stockholms Universitet har i december 2002 presenterats en magisteruppsats av Viktoria Bätz och Madelaine Edholm, *Sponsring i skolan?* Uppsatsen behandlar risker och möjligheter med sponsring och är baserad på ett 20-tal intervjuer om inställning till sponsring både bland skolfolk och bland folk från näringslivet i Sverige. Ingen av de intervjuade var odelat positiv eller negativ till sponsring, samtliga såg både för- och nackdelar med detta.¹⁹

Uppsatsen är skriven utifrån ett skolperspektiv och författarna utgår ifrån att skolan är den svaga parten i förhållande till företagen. Undersökningen visar att den främsta fördelen med samarbetet anses vara att skapa möjligheter för dagens skola att samverka med näringslivet för att eleverna ska få inblick i arbetslivet, lära eleverna att lära söka kunskap och förbereda för de ”verkliga livet”.²⁰ De flesta intervjuade påtalar att det är viktigt att ”den isolerade skolvärlden skulle öppnas upp”²¹ och att kvaliteten i skolan, som anses vara en speciell värld, skulle öka om både elever och lärare kom ut till arbetslivet, vilket skulle göra dem mer uppdaterade och engagerade. Man talar även om att lärarna skulle få fortbildning ute i näringslivet.²²

Man tror vidare att lärarnas arbetsvillkor skulle kunna förbättras genom att man skulle kunna få tillgång till resurser för mindre klasser, fler hjälplärare och stödundervisning till elever som behöver det. Företagarna å sin sida skulle kunna dra nytta av att veta hur det fungerar i dagens skola, vilket kan vara en fördel. Andra fördelar som att elever tillägnar sig ett mer samhällskritiskt och källkritiskt förhållningssätt samt ekonomiska bidrag till material och läromedel omnämns som fördelar av de intervjuade i Bätz och Edholms undersökning.²³

---

¹⁷ Ibid, s. 220.

¹⁸ Lärarförbundet (2004) *Sponsringen ökar – få skolor har policy*.

¹⁹ Bätz, Edholm, *Risker och möjligheter med sponsring i skolan*, 2002.

²⁰ Bätz, Edholm, *Risker och möjligheter med sponsring i skolan*, 2002, s.3.

²¹ Bätz, Edholm, *Risker och möjligheter med sponsring i skolan*, 2002, s.5.

²² Bätz, Edholm, *Risker och möjligheter med sponsring i skolan*, 2002, 51.

²³ Bätz, Edholm, *Risker och möjligheter med sponsring i skolan*, 2002, s.52-53.

Till riskerna med sponsring anförs en ökad segregering i samhället, skolans ökade beroende av näringslivet samt näringslivets påverkan som ibland kommer smygande och är i begynnelsen svår att genomskåda och avslöja. Något som börjar väldigt oskyldigt och som ett engångserbjudande kan så småningom visa sig ha skapat ett tvingande förhållande på företagens villkor.²⁴

Bätz och Edholm slutsats är att skolan saknar kunskap om fenomenet sponsring och ryggas därför tillbaka för den, vilket kan göra att skolan kan hamna i underläge nu när sponsring och andra liknande företeelser är på väg in på bred front. Därför menar författarna att det är viktigt att varje enskild skola skapar sponsringpolicy och avtal för de specifika projekt den bedriver tillsammans med utomstående aktörer.²⁵

Sedan uppsatsen kommit ut har det hänt en del, bland annat har Konsumentverkets, Kommunförbundets och Skolverkets gemensamma regler antagits år 2004, vilket framgår nedan. Dessutom har det tillkommit ett antal andra projekt i syfte att utöka samarbete mellan skolan och näringslivet (se kap. bakgrund).

Den förra socialdemokratiska regeringen har i syfte att vidare utveckla samarbete mellan skola och näringsliv tillsatt en gymnasieentreprenadutredning. Detta har resulterat i betänkandet *Skola och samhälle*, SOU 2006:1 (nedan kallad Entreprenadutredningen). Här sammanfattas även en hel del erfarenheter med samarbete med näringslivet på olika skolor i Sverige.

I betänkandet föreslås att möjligheter till entreprenad inom gymnasieskolan, d v s anlåtande av en extern utövare som sköter kommunal verksamhet som tidigare har utövats av kommunen, bör öka. Det finns skäl att anta att det finns samband mellan tätare näringslivskontakter och en ökad sponsring.

Enligt utredningen skulle kommunen behålla huvudmannaskap och även i fortsättningen ha det övergripande ansvaret för gymnasieskolan, men kommunen skulle kunna få utökade möjligheter till att anlita en extern uppdragstagare, exempelvis ett enskilt företag, som skulle kunna bedriva en gymnasieutbildning. Skolan skulle även i fortsättningen vara bunden till Skollagen och andra specialbestämmelser för skolverksamhet. Redan idag finns det begränsade möjligheter till detta enligt Lagen (1993:802) om entreprenadförhållanden inom skolan (Entreprenadlagen). Enligt denna kan i vissa särskilda fall regeringen ge tillstånd till att anlita en utomstående uppdragstagare för att driva delar av eller hela gymnasieutbildningar.

Detta har prövats mest då det gäller vissa yrkesutbildningar som drivs i samarbete med det lokala näringslivet, exempelvis fordonsprogram vars elever får delar av eller hela sin utbildning förlagd till ett bilföretag, flygmekanikerutbildningen i Västerås, Arvidsjaur och Linköping, hotell och restaurangutbildningar som sker på entreprenad hos enskilda hotellföretag i Skåne.²⁶ Vidare är detta vanligt förekommande då det gäller studier på individuella programmet, vars elever ibland får även

---

²⁴ Bätz, Edholm, *Risker och möjligheter med sponsring i skolan*, 2002, s.45-49.

²⁵ Bätz, Edholm, *Risker och möjligheter med sponsring i skolan*, 2002, s.3.

²⁶ SOU 2006:1, s. 91ff.

kärnämnesutbildning integrerat i sin praktik ute på företag, ett exempel utgörs av Fryshusets IV-program i Stockholm.²⁷

Redan idag finns ett antal fria gymnasieskolor som i samarbete med enskilda företag driver utbildningar och utredningen har även granskat och utvärderat en del av dessa. Resultaten är av blandad karaktär.

Utredarna har granskat verkningarna av de föreslagna ändringarna särskilt utifrån tre perspektiv: elevperspektivet, det övergripande perspektivet samt kommunperspektivet. Elevperspektivsgranskningen är den av dessa tre där man pekar såväl på för- och nackdelar. Eleverfarenheter verkar nämligen visa både för- och nackdelar av utbildningar som har förlagts på entreprenad. Det förefaller svårt att se entydiga fördelar utifrån ett elevperspektiv. När det gäller de övriga perspektiven redovisas däremot nästan uteslutande positiva verkningar. Som skäl till den föreslagna utvidgningen av möjligheter att lägga ut gymnasieutbildningar på entreprenad anges att man inte finner tillräckliga skäl emot detta, tvärtom tror utredarna att gymnasieutbildningarnas kvalitet kommer att öka eftersom de utomstående aktörerna kommer att kunna erbjuda bra utrustning och material. Kommunerna kan enligt utredarna uppnå betydande effektivitetsvinster, särskilt med tanke på att elevunderlaget inom de närmaste åren kommer att sjunka, vilket skulle kunna innebära att kommunerna befaras att inte kunna erbjuda en högkvalitativ och likvärdig utbildning i hela riket.²⁸

Utredningens förslag innebär att skollagens krav på lärarbehörighet endast ska gälla undervisning i kärnämnen.²⁹ För undervisning i andra kurser ska liksom tidigare i stället gälla kravet på att lärarens ska ha kompetens för den undervisning han/hon ska bedriva. Av de föreslagna författningsbestämmelserna framgår att man i samband med entreprenad även kan delegera myndighetsutövning, d.v.s. även betygsättning till uppdragstagaren³⁰, vilket kan vara en person som saknar lärarutbildning. Visserligen skulle lärarbehörighet fortfarande behövas för betygsättning av kärnämnen, men indirekt framgår av SOU 2006:1 att man ställer sig positiv till att man integrerar kärnämnen i den övriga undervisningsverksamheten. I så fall kan det mycket väl kunna innebära att även kärnämnen skulle komma att betygssättas av eller i samarbete med personer som saknar lärarutbildning. Ovanstående utrednings innehåll visar att det finns långt framskridna planer och starka politiska krafter för att utveckla samarbete mellan skola och näringsliv vidare.

---

²⁷ SOU 2006:1, s. 93f.

²⁸ SOU 2006:1s.133f samt 136-137.

²⁹ SOU 2006:1 s. 11.

³⁰ Förslag om ändring i Skollagen, 16 kap. 6§, se SOU 2006:1, s. 19-20.

3 Bakgrund

Det finns väldigt lite utrett om hur stor del av sponsrade aktiviteter som förekommer ute på skolorna. Oklarheter råder även angående vilka regler som gäller, samtidigt som olika former för samarbete med näringslivet ständigt ökar. Utredarna i ovan angivna undersökningar menar är det av största vikt att undersöka hur de olika aktörerna ser på det som förekommer och om vilken framtid sponsring kan få inom skolan.

3.1 Lagar och regler på området

Det saknas uttrycklig lagreglering av sponsring i skolan. Indirekt finns det däremot ett flertal bestämmelser som begränsar möjligheterna till sponsring. Enligt Regeringsformen (RF) ska kommunernas verksamhet präglas av objektivitet, saklighet och opartiskhet. Kommun får enligt denna bestämmelse inte favorisera någon och alla ska konkurrera på samma villkor.³¹ Enligt Kommunallagen får inte heller kommunen ge otillåtet stöd till något enskilt företag i samband med tillåtande av sponsring. Motprestationen från kommunens sida ska stå i rimlig proportion till sponsringen. Sponsringen får inte utformas så att den kommunala verksamhetens mål och kvalitet skulle påverkas.³² Lagen om offentlig upphandling (LOU) ska iakttas då någon form av motprestation från kommunens sida krävs.³³

Sedan början av 1990-talet, efter skolans kommunalisering 1991, är det upp till varje kommun, skola och individ att ansvara för kvaliteten och tillgång på läromedel. Skolverket fungerar som ett granskande myndighet som kontrollerar hur utbildningsväsendet lever upp till dess uppgift och de lagar den har att följa.

I samband med att den nya läroplanen diskuterats och antagits 1994 har olika samarbetsformer mellan skolan och det lokala näringslivet vuxit fram i kommunerna. Idag är det vanligt i många kommuner att man har etablerat täta kontakter med näringslivet och det har även bildats stiftelser som sponsrar skolverksamheter på olika sätt, bland annat genom sociala men även ekonomiska insatser för skolan och elever. Det kan röra sig om antidrogkampanjer, men även utdelning av olika stipendier för aktiviteter som uppfyller syftet att utveckla skolans samarbete med övriga samhället, vända skolans ansikte utåt mot det framtida arbetslivet. Den tidigare omnämnda undersökning från Lärarförbundet som visade även att var tredje skola tog emot sponsring i någon form från någon ideell organisation eller från näringslivet.³⁴

På förekommen anledning har man därför utarbetat och år 2004 antagit, riktlinjer om hur sponsringen i skolan bör hanteras samt hur en lokal policy angående detta bör utarbetas. Dessa riktlinjer har utarbetats av Konsumentverket, Svenska Kommunförbundet och Skolverket.³⁵

---

³¹ RF 1:9.

³² Kommunallagen 2:8.

³³ LOU 1992:1528.

³⁴ Lärarförbundet (2004) *Sponsringen ökar – få skolor har policy*.

³⁵ Konsumentverket, Skolverket och Svenska Kommunförbundet, *Sponsring i skolan – Vägledning för utarbetande av lokal policy för sponsring*, mars 2004.

I de ovan nämnda riktlinjerna påtalas att det för närvarande finns en omfattande sponsringsverksamhet i skolorna utan att man reflekterar över och informerar personal och elever om vilka företagsintressen som ligger bakom. I gymnasieskolan tas läromedel, datorer, resor och byggmaterial upp som vanliga sponsringsobjekt.³⁶

Konsumentverkets riktlinjer bör alltså utgöra en vägledning för hur sponsring i skolan bör gå till och hur man bör resonera innan man tillåter någon sorts sponsring. Man rekommenderar att varje kommun utifrån dessa allmänna riktlinjer själv utformar egna regler. Frågan om en allmän sponsringspolicy bör antas av kommunfullmäktige. Sedan bör även varje enskild skola ha en sponsringspolicy. Varje skolansvarig måste göra egna överväganden i det enskilda fallet och särskilt beakta den pedagogiska nyttan med sponsringen. I konsumentverkets riktlinjer betonas särskilt att sponsringen inte får komma i konflikt med skollagstiftningens värdegrund och krav på saklighet och allsidighet. Ju yngre barn desto större skäl till att iaktta försiktighet med sponsrade aktiviteter. Vidare poängteras att sponsromedel endast ska utgöra ett mindre komplement till samhällets finansiering. Man får heller inte komma i konflikt med de ovan redovisade kraven på objektivitets- och likställighetsprincipen, reglerna om offentlig upphandling och avtalet får inte medföra risk för misstanke om muta eller otillbörliga personliga syften. Vi bedömning av sponsor måste dessutom ett antal viktiga punkter beaktas för att garantera att sponsorn bedriver en icke-kontroversiell verksamhet ur såväl etisk och ekonomisk synvinkel.³⁷

3.2 Vad säger läroplaner om sponsring?

I de aktuella läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet Lpo94 och för gymnasiet, Lpf 94, finns ett uttalat krav på att undervisningen ska vara saklig och allsidig samt att den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjlighet till sådana.³⁸ Utbildningens kvalitet får alltså inte begränsas av att eleven exponeras för ensidig information och påverkan från endast ett håll. Även andra än marknadens krav och villkor måste gälla. Föräldrar ska kunna skicka sina barn till skolan förvissade om att de inte blir utsatta för en ensidig påverkan till förmån för den ena eller andra åskådningen.³⁹

I den aktuella läroplanen för gymnasieskolan (Lpf 94) finns samtidigt en tydlig målsättning om ett samarbete mellan skolan och arbetsliv. Man framhåller att utbildningens höga kvalitet förutsätter detta samarbete. Särskilt betonas vikten av detta då det gäller de yrkesförberedande utbildningarna. En liknande målsättning finns även i den motsvarande läroplanen för grundskolan. Läraren ska enligt läroplanerna medverka till att utveckla kontakter mellan organisationer och företag som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället.⁴⁰

---

³⁶ Konsumentverket, Skolverket och Svenska Kommunförbundet, *Sponsring i skolan – Vägledning för utarbetande av lokal policy för sponsring*, mars 2004.

³⁷ Ibid, s. 2.

³⁸ Läroplan för de frivilliga skolformerna, Lpf 94.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Lpf 94.

3.3 Lärarfacken om sponsring

I en artikel från 2007 publicerad i nätupplagan av Lärarnas tidning uttalar sig Lärarförbundets vice ordförande Roger Bodin angående förbundets syn på sponsring. Han betonar vikten av att varje skola bör ha en egen policy i frågan, som ska grunda sig på de av Konsumentverket, Kommunförbundet och Skolverket antagna riktlinjerna från 2004 samt att det är viktigt att motprestationskravet från skolan inte påverkar innehållet i undervisningen. Bodin avvisar inte sponsringen av skolan men menar att skolans huvudman, d v s kommunen bör satsa tillräckligt med pengar för att göra sponsringen i princip onödig.⁴¹ Lärarnas Riksförbund hänvisar för närvarande till de av Konsumentverkets antagna kriterier och ställer sig således bakom deras policy.

3.4 Pågående samarbetsprojekt mellan skola och näringsliv på nationell nivå

3.4.1 Svenskt Näringsliv

Målet för Svenskt Näringslivs satsningar på skolan inom ramen för olika projekt Skola & Näringsliv är att Sverige ska återta sin tätposition i välståndsligan. Utbildning anses vara ett viktigt instrument för att säkerställa detta. I detta syfte är Svenskt Näringsliv engagerat i ett flertal projekt som riktar sig både till elever och till lärare på olika stadier. Organisationer tillhandahåller exempelvis material, även gratis sådan i ämnet entreprenörskap, globalisering, samhällsekonomi och frihandel. Man håller även föreläsningar främst om företagande och entreprenörskap och har nyligen startat en webbsida för att hjälpa 15-åringar vid deras gymnasieval. Sidan använder sig av uppgifter från skolverket och SCB och gör olika jämförelser mellan skolor i Sverige.⁴²

Organisationen är med och driver projektet Ungt företagande (UF) som syftar till att lära ungdomar mer om företagandets villkor och lär dem att starta företag i utbildningssyfte inom ramen för utbildning. Det är vanligt att gymnasieskolor i hela landet är med och arbetar på detta sätt och på Leksands gymnasium ingår det som ett projektarbete för Handelsprogrammet och Samhällsprogrammens ekonomiska gren.⁴³ Ett projekt som har väckt starka reaktioner är projektet *Det nya Europa*. Detta projekt vänder sig främst till lärare på gymnasiet som var med och producerat fram ett material som idag finns gratis att inhämta och färdigt att använda, tänkt som läromedel om globalisering i det nya Europa utan järnridån.⁴⁴

Lärarförbundets facktidning har nyligen granskat Svenskt Näringslivs satsning på ökat kunskap om globalisering. Denna organisation har i september 2006 arrangerat och bekostat en resa för 200 gymnasielärare från hela Sverige till 15 olika europeiska länder för att där producera ett läromedel i form av ett kompendium som kommit ut 2007. Detta projekt betraktas som väldigt kontroversiellt och diskuterats mycket i massmedierna. Förutom i Lärarnas tidning har projektet även diskuterats i pressen samt flertal gånger i radio.

Projektets kontroversiella innehåll framgår bl.a. av reaktionerna från politiskt håll. Lärarnas tidning har intervjuat politiker från partier representerade i riksdagen och

---

⁴¹ Lärarnas tidning (2007-02-15) Lagerlöf, *Lärarförbundet: Mer resurser gör sponsring onödig*.

⁴² *Skola & Näringsliv*, Svensk Näringsliv, (2008-02-26).

⁴³ se kap 4.

⁴⁴ *Det nya Europa*, Svenskt Näringsliv.

sammanfattningsvis kan man konstatera att politiska partier på vänsterkanten är mer kritiska till den allt mer utbredda sponsringen av den svenska skolan än partierna på högerkanten. Mats Pertoft från Miljöpartiet är särskilt kritisk till att materialet om globaliseringen producerades under själva resan som lärarna blev bjudna på. Rossanna Dinamarca (v) är mycket kritisk och menar att Svenskt Näringsliv utnyttjar lärarnas svaga position och menar även att materialet egentligen är att betrakta som framtaget av Svenskt Näringsliv, då det redigerats och valts ut av dem och inte av lärarna själva. Partier på högerkanten vill lita till lärarnas professionella förhållningssätt och menar att de har kompetens att avgöra hur materialet ska användas och ser därför inte lika stora risker med den sponsrade resan och att den skulle påverka lärarnas inställning till undervisningen om globalisering så att de enbart såg fördelar med den.⁴⁵

Ovanstående artikel innehåller också en längre intervju med den nuvarande skolministern Jan Björklund (fp), som menar att det idag finns tydliga riktlinjer om hur sponsring ska bedrivas och att man i varje enskilt fall måste avgöras huruvida det är lämpligt att ingå ett sådant samarbete mellan skolan och näringslivet eller andra organisationer.⁴⁶ Dock finns ju risken att bedömningen utfaller olika, vilket bevisas av att Jönköpings kommun stoppat sina lärare från att delta i den ovan nämnda resan som man bedömde vara en muta. Både den gamla socialdemokratiska och den nya borgerliga majoriteten i kommunen var rörande eniga i detta beslut. De intervjuade politikerna menar att Svenskt Näringslivs politiska program talar klart emot att skicka lärare på deras resa.⁴⁷

3.4.2 Olika typer av college

På senare tid har det blivit mycket aktuellt med projekt mellan skola och arbetsliv. Branschorganisationer inom olika näringslivsgrenar har tagit initiativ till att i samråd med utbildningar planera och starta utbildningar på löpande band i Sverige. Inom turism finns Besökscollege, inom vård Vårdcollege och inom teknik Teknikcollege. För att kunna starta Teknikcollege, dvs. en teknisk utbildning i samråd med regionala företag i branschen, krävs att man måste uppfylla tio viktiga punkter. Bland annat förbinder man sig till att anpassa utbildningen till de regionala företagens mål och behov. Målet är att eleverna på Industriella programmet och Teknikprogrammet ska kunna få arbete på något av dessa företag. Man arbetar alltså för en ömsesidig nytta. En av punkterna föreskriver också en sammanhållen arbetsdag. Utbildningen kan förläggas i skolan eller på företaget.⁴⁸

3.5 Projektet Hållbar utveckling

Ett annat, relativt nytt, projekt för gymnasiet är projektet Hållbar utveckling. Det är ett samarbete mellan flertal företag och ideella organisationer och riktar sig till skolor i Sverige. Inom ramen för projektet kan pengar och stipendier sökas i syfte att främja skolornas näringslivssamarbete och internationalisering i olika former. Skolor som har

---

⁴⁵ *Vad anser du om svenskt Näringslivs resa?* Lärarnas tidning nr. 3 /2007.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ *Politisk enighet om att avstå*, Maria Lannvik Duregård, Lärarnas tidning nr. 3 /2007.

⁴⁸ www.teknikcollege.com 080226.

anslutits till detta projekt kan under denna paraplyorganisation och erhålla exempelvis föreläsare som betalas av den skapade fonden och andra förmånliga erbjudanden om temat ryms inom ramen för projektets ändamål. Leksands gymnasium är en av de skolorna som deltar i projektet.⁴⁹

---

⁴⁹ Ovanstående stycke bygger på författarens egna erfarenheter på denna skola.

4 Undersökning

4.1 Näringsliv och skola i Leksand, en introduktion

I Leksands kommun finns sedan 1993 ett omfattande nätverk av lokala företag, skolor och kommunala tjänstemän som heter *Skola – Näringsliv*. Kommunen bekostar en deltidstjänst till en lärarrepresentant som organiserar och håller i detta samarbete. Samarbetet omfattar olika aktiviteter, exempelvis så anordnas det årligen en Framtidsmässa på Leksands gymnasium, dit man i första hand bjuder in lokala företag, men även regionala högskolor, företag och andra externa intressenter kommer och håller föredrag om olika ämnen bl. a. om hur det är att arbeta i olika branscher och yrken. Företagen har då montrar och reklammaterial som presenterar deras verksamhet i skolans lokaler. Ett stort antal föreläsare utifrån bjuds in och håller föreläsningar och seminarier under denna dag. Det primära syftet med dagen är att visa vilka möjligheter det finns till arbete och studier på den egna orten.

Inom ramen för Skola – Näringsliv finns även en fond av storlek ca 140 000 kr., skapad för att skolorna i Leksands kommun ska kunna ansöka om bidragspengar till olika projekt. Projekt ska främja samarbetet mellan skolan och arbetslivet och syfta till att uppfylla målen för samverkan skola - arbetsliv i Leksand. Pengarna delas ut i form av stipendier en gång om året. Kravet är att skolan själv ska stå för minst 50 % av kostnaderna för det sponsrade projektet, resten kan sedan betalas ur fonden. Fondens största finansiärer är Leksands Sparbank och Bildningsnämnden i kommunen, resten sponsras av lokala företag till lika stor del. Inför läsåret 2007/08 har fonden utökats betydligt och många fler ansökningar har kommit in.⁵⁰

Leksands skolor kan på detta sätt varje år söka bidrag för att genomföra olika projekt och aktiviteter som de har svårt att finansiera på egen hand. De flesta bidragen har hittills gått till Leksands gymnasium, men projektet börjar bli även populärt på grundskolorna. Projekt med anknytning till näringslivet premieras starkt. Förra året gick det största bidraget till samarbetsprojektet mellan skolorna Leksands gymnasium och en gymnasieskola i Zlin i Tjeckien. Men även projekt med inte så tydlig näringsprofil har chans att få pengar, Estetiska programmet fick exempelvis pengar för att kunna genomföra sitt sceniska projekt och fick sin lokalhyra betald från denna fond.

Ett exempel på att samarbete skola - näringsliv prioriteras väldigt högt i Leksand kommun, både när det gäller tid och ekonomiska resurser, är den nyskapade pilotutbildningen för ett antal lärare i samtliga arbetslag både på gymnasie- och grundskolenivå som går ut på att lärare ska på sina fortbildningsdagar gå ut och besöka olika företag på orten. På så vis är det tänkt att dessa lärare ska skapa kontaktnät ute på företagen och kan sedan bli viktiga länkar som hjälper att vidareutveckla samarbetet med arbetslivet. Syftet är att skolans personal och elever ska kunna få en bra inblick i hur det fungerar ute i näringslivet. Ett 60-tal lärare i Leksands kommun har deltagit i den första delen av pilotutbildningen som genomförts i augusti -07, strax före skolstarten.

---

⁵⁰ Intervju med lärarrepresentant för samarbete Skola - näringsliv på Leksands gymnasium 070905.

Det är kommunen som skjuter till pengar till den ovannämnda pilotutbildningen, samtidigt som det ska sparas åtta miljoner på skolan i denna kommun. Företagen ställer sig också väldigt positiva och avsätter både tid och resurser för detta ändamål.

4.2 Inventering av regler för sponsring och externa bidrag för skolor i Leksands kommun

Kommunstyrelsen i Leksands kommun har i april 1997 antagit en sponsringspolicy. Här framgår att kommunstyrelsen måste lämna medgivande till att extern finansiering eller sponsring ska tillåtas utom då det gäller sponsring från andra offentliga organ. Samtliga EU-projekt där kommunen medverkar som finansiär ska behandlas av kommunfullmäktige.⁵¹

Av sammanträdesprotokollet från kommunstyrelsen i mars 1997 framgår att kommunen prövat olika lösningar och projekt med inblandning av externa sponsorer för att kunna finansiera önskvärda projekt som kommunen på grund av ekonomiska svårigheter inte själv hade råd med. I samband med detta uppmärksammades problematiken kring den kommunala självständigheten och andra gällande regler, vilket i sin tur föranledde att man antagit den ovan nämnda sponsringspolicyen för kommunen.⁵²

Den kommunala sponsringspolicyen har sedan vidare diskuterats i Bildningsnämnden i Leksands kommun i juni 1997. Slutligen har Bildningsnämnden antagit en egen sponsringspolicy i september 1997. Här hänvisas delvis till den allmänna sponsringspolicyen för kommunen. Bildningsnämndens policy sammanfattas i sex punkter och föreskriver att för att sponsring ska kunna accepteras ska den förstärka lärande och undervisning i enlighet med skolans måldokument och inte rubba kravet på objektivitet och allsidighet i undervisningen. Vidare framgår att krav på motprestation från sponsorerers sida i form av marknadsföring av produkter som man tror att ungdomar vill köpa eller direkt marknadsföring inte kan accepteras, medan information om andra produkter är tillåten.⁵³

Som förutsättning för sponsring nämns vidare att den sponsrade verksamheten ges ekonomiska fördelar samt att Bildningsnämnden inte ådrar sig driftskostnader som sträcker sig över flera budgetår. Bildningsnämnden ska heller inte binda sig till åtagandet under en längre tid, till exempel att det inrättas några sponsrade fasta tjänster eller annat av en fast karaktär. Bildningsnämnden delegerar vidare till rektor på varje skola som ska avgöra från fall till fall om sponsring tillåts.⁵⁴

Reglerna om sponsring i Leksands kommun vid tiden för min undersökning var alltså mycket knapphändiga jämfört med de gällande Konsumentverkets och Skolverkets riktlinjer. Leksand kommuns sponsringspolicy är utformad mer med tanke på försiktighet när det gäller risken att kommunen ådrar sig kostnader än med tanke på etiska principer och risker med sponsring då det gäller otillbörlig påverkan av skolungdomar.

---

⁵¹ Sammanträdesprotokoll från Bildningsnämnden i Leksands kommun, 1997 0926.

⁵² Sammanträdesprotokoll från Kommunens allmänna utskott i Leksands kommun, 1997 0317.

⁵³ Sammanträdesprotokoll från Bildningsnämnden i Leksands kommun, 1997 0926.

⁵⁴ Sammanträdesprotokoll från Bildningsnämnden i Leksands kommun, 1997 0926.

4.3 Förekomsten av sponsring och näringslivssamarbete på Leksands gymnasium

Nedan redovisas programvis olika former av sponsring och näringslivssamarbete på Leksands gymnasium.

På Industriella programmet med inriktning trä (IP) består samarbetet till stor del, liksom på andra praktiska program, av att skaffa fram platser för arbetsplatsförlagd utbildning, s.k. APU-platser, för eleverna. Det verkar inte vara så svårt just på IP, eftersom efterfrågan på arbetskraft inom träindustrin är hög och enligt branschens beräkningar kommer den att öka ytterligare. Den enda direkta sponsringen som förekommer anges vara ett årligt stipendium på 500 kr till en avgångselev. I övrigt håller sig programmet till allmänna medel. Några större penningkrävande projekt förekommer inte och studiebesöken går till de närbelägna företagen på orten.⁵⁵

Ansvarige på IP säger sig ha tillgång till bra utrustning, ibland till och med bättre än vissa lokala företag i branschen. Det händer därför att programmet får förfrågan om att hjälpa företag att tillverka saker som dessa saknade utrustning för (d v s omvänd sponsring). Även privatpersoner har vänt sig till skolan med uppdrag, men här säger man sig ha iakttagit försiktighet för att inte konkurrera med näringslivet.⁵⁶

Medieprogrammets (MP) ansvarige brottas med liknande etiska överväganden. Detta program säger sig ha integrerat skolarbete med verklighetsanknutna jobb åt olika uppdragsgivare. Hela medieprogrammets verksamhet säger sig vara beroende av den här verksamheten, som för närvarande är djupt integrerad i utbildningen.⁵⁷

Det började med att programmet under våren -07 har vänt sig mot Företagarföreningen och företag på orten i ett brev där man erbjöd sig att tillhandahålla enklare typer av tjänster som eleverna kunde utföra inom ramen för sin utbildning. Det kan röra sig till exempel om att hjälpa till med marknadsföringen genom att skapa hemsidor eller broschyrer. Intresset från företagens sida för den här typen av samarbete visade sig vara stort, större än möjligheterna. Kunder man är villig att hjälpa är de små företagen som annars inte har råd att betala någon firma för detta. De etiska resonemangen som förs kring detta är att man inte vill inskränka på reklambyråernas område och konkurrera med de företag som har råd att betala någon för tjänsten ska göra det och inte utnyttja skolan.⁵⁸

Icke desto mindre har man åtagit sig uppdraget att sköta Leksands IF:s kameror under hemmamatcherna samt göra ett flertal intervjuer publicerade på LIF:s hemsida.⁵⁹ MP:s elever har även gjort en reklambroschyr om barnomsorgen åt Leksand kommun. Däremot har man tackat nej åt jobb för Leksand turism.⁶⁰ Den enda rena sponsringen som förekommer på programmet är finansiering av tryckning av skolkatalogen, där ett tiotal lokala företag har sin annons med. Tryckningen uppges vara väldigt kostsam så även om katalogen faktiskt köps av eleverna för 100 kr behövs dessa utomstående

---

⁵⁵ Intervju med IP-ansvarig lärare 070824.

⁵⁶ Intervju med IP-ansvarig lärare 070824.

⁵⁷ Intervju med programansvarig på MP 070824.

⁵⁸ Intervju med programansvarig på MP 070824.

⁵⁹ www.lif.se (2008-03-01)

⁶⁰ Intervju med programansvarig på MP 070824.

sponsorer, menar den programansvarige.⁶¹ Frågan är om detta kan anses vara om sponsring utan marknadsföring av företagen eftersom deras verksamhet framgår av annonserna bak i katalogen.

Hotell och Restaurangprogrammet (HR) har ett s.k. riksintag, vilket betyder att de kan ta in elever från hela landet och därför finansieras med statliga medel. Det är också det enda programmet där initiativet till ett tätt näringslivssamarbete kommit utifrån restaurang- och hotellbranschen. Branschen tyckte inte att den utbildade arbetskraften motsvarade förväntningarna och krävde förändring i utbildningen. Sedan dess har programmet alltså omdanats med hjälp av ett starkt inflytande från branschen. Programmet verkar fungera väldigt självständigt utåt, nästan som en sorts skola i skolan. Bland annat marknadsför man sig i första hand som Gästis, först i finstilt under som Leksands gymnasium. Gästis heter den restaurang som skolan driver i utbildningssyfte och som är ett gammalt gästgiveri med gamla anor. På programmet är man väldigt rädd om sitt renommé och stolt över att deras elever vunnit ett antal internationella tävlingar.⁶²

Här förekommer ett tätt samarbete med branschen, främst med de olika hotellen i Tällberg där också många elever gör sitt APU. Väldigt stor andel av eleverna, alla som vill, får jobb direkt efter utbildningen. Den programansvariga berättar om det vidsträckta kontaktnät som programmet har byggt upp med företag i hela Sverige, bland annat därför att det finns gamla elever som arbetar där. Tack vare dessa kontakter kan de nuvarande eleverna åka på en mängd spännande studiebesök och får bo på platser till ett reducerat pris runt omkring i landet (Stockholm, Göteborg, Åre o s v). Eleverna åker även ut på en årlig mässa till Göteborg. Detta skulle inte vara möjligt om man inte fick externa medel i form av subventionerade priser. Respondenten berättar att ett studiebesök på ett hotell kostar flera tusen kronor och några medel till att genomföra dessa skulle inte finnas om inte branschen bjöd dem. Restaurangen Gästis intäkter betalar delvis dessa resor. Exakt vilka de externa medlen är svårt att urskilja men mitt intryck är att det rör sig om en hel del.⁶³

På Barn och fritidsprogrammet (BF) säger man sig att vara försiktig med att ta emot sponsrade verksamheter, även om man vill ha dörrar öppna mot omvärlden. Det hela måste ske med kritiska ögon tycker samordnaren och tycker att skolan inte bör ta emot sponsrade läromedel eller föreläsare annat än om skolan själv bjuder in dem i ett visst undervisningssyfte.⁶⁴

På Handelsprogrammet (HP) och Samhällsprogrammens ekonomiska inriktning (SPE) där sponsring är inblandat utgörs av projektet Ungt företagande (UF). Detta omfattar elevernas projektarbete om 100 p. UF-projektet drivs av en politiskt obunden och ideell organisation, men sponsras av en mängd företag och banker. Den intervjuade programansvariga för SPE har varit med ända från starten för mer än 10 år sedan. Inom ramen för detta får eleverna hitta på en affärsidé och genomföra ett projekt från att starta ett företag som bygger på denna idé, till dess avveckling. Under processens gång har eleverna tillgång till en handledare utifrån och till ett riktigt företag som ofta sponsrar med material och sin tid. Eleverna åker på mässor ute i landet och lär sig

---

⁶¹ Intervju med programansvarig på MP 070824.

⁶² Intervju med HR-ansvarige lärare 070827.

⁶³ Intervju med HR-ansvarig 070827.

⁶⁴ Intervju med lärarrepresentant för BF 070824.

marknadsföra sin idé. På kick-off får eleverna ibland del av föreläsningar av utomstående aktörer. Resorna och boendet i samband med detta är ibland sponsrade av företagen, men mest är det eleverna själva som får betala, inte skolan. I år fick man även 4000 kr till bidrag från Skola - Näringslivsgruppen för detta ändamål. Eleverna får tävla om bästa marknadsföring m.m. och man kan även vinna pengar för sin idé och för sin marknadsföring.⁶⁵

Lärrerrepresentant för Naturprogrammet (NV) är en stor entusiast för att öppna skolans dörrar mot omvärlden. Hans stora förebild är företagaren och VD:n för Stora Kopparberget i slutet av 1800-talet, Erik Johan Ljungberg, som för länge sedan grundat en fond för detta ändamål. Ur denna fond har man på detta program sökt och fått en hel del pengar för olika projekt, bland annat har man anskaffat kanoter som används till olika exkursioner mest för naturprogrammets elever. Man har även fått externa medel från Svenska Institutet (Programkontoret) för att starta ett internationellt trepartssamarbete inom EU och gjort ett första besök av lärare och skolledare på en skola i Rumänien. Så småningom är det meningen att elever och lärare kommer att delta i utbyten. Idealet enligt den intervjuade läraren vore att näringslivet och externa finansiärer skulle medverka i all skolverksamhet. Han förespråkar en total integrering av samtliga ämnen på programmet och tycker att skolan borde bedriva sin undervisning helst helt utanför skolans traditionella lokaler, gärna finansierat med medel utifrån, exempelvis från näringslivet.⁶⁶

På Samhällsprogrammet (SP) finns sedan några år tillbaka ett samarbete med Röda korset som har utvecklats i samband med programmets årligt återkommande besök i Uganda. Man är dock försiktig med att ta emot ekonomiska medel från denna organisation. Däremot underlättar denna kontakt i mångt och mycket att resor med elever kan genomföras. Röda korset har kontakter och folk på plats i Uganda. Organisationen och skolan ställer upp för varandra mer på det ideella planet kan man säga. Det förekommer att elever och lärare åker ut och berättar om detta samarbete ute i samhället, exempelvis i Röda korsets lokaler och för deras medlemmar. Likaså kommer Röda korsets anställda ibland till skolan och berättar om organisationens verksamhet och sjukdomar i Afrika.

Programmet har sökt och fått externa medel och stipendier för att genomföra resor till Uganda. Det är en mycket kostsam resa och i initialskedet var det Programkontoret som betalade en del, nu har kommunen tagit på sig en stor del av kostnaderna. En del sponsring från olika organisationer, bland annat Rotary, Skola – Näringsliv och Röda korset förekommer. Vid en av de årliga resorna har en extra vuxen från Röda korset följt med på resan, vilket har underlättat att denna kunnat genomföras. Projektet har nämligen svårt att rekrytera lärare som kan tänka sig att följa med på en så pass lång resa.

På SP används också en del sponsrade läromedel i från Svenskt Näringsliv och från Freebook.⁶⁷ Vidare har man kontakt med samtliga politiska partiers ungdomsorganisationer som brukar komma till skolan och hålla föredrag riktade till hela gymnasiet. Likaså bjuder man då och då in företrädare från olika religiösa samfund

---

⁶⁵ Intervju med lärarrepresentant för HP och SPE 070920.

⁶⁶ Intervju med lärarrepresentant på NV 070906.

⁶⁷ Ett gratis och företagssponsrat läromedel.

i undervisningssyfte. Svenskt näringsliv kommer också ibland på besök till skolans alla elever och håller en hel dags föreläsningar om hur det är att vara företagare.⁶⁸

Estetiska programmets (ES) representant säger sig ha endast en mycket begränsad erfarenhet med utomstående finansiärer. Det enda som nämns är ett bidrag från Skola - näringslivsgruppen för att genomföra det ovannämnda sceniska projektet och hyra en lokal utanför skolans regi. Det rörde sig om ca 6 000 kr och alternativet hade varit att exempelvis använda skolans gymnastiksal för ändamålet.⁶⁹

Programansvarig för teknikprogrammet (TE) menar att man inte använder sig av några sponsrade läromedel, men däremot åker elever tillsammans med eller utan sina lärare ibland på studiebesök till företag som man även samarbetar med i olika projekt bl. a. då eleverna gör sitt projektarbete i åk 3. I samband med detta kan företaget ge bort en del material gratis och framför allt avsätta tid för handledning. Företagen ställer inga krav på motprestationer från skolans sida. Tvärtom vill de inte ens ta emot ersättning som skolan har fått medel för via Näringslivsfonden. Detta program har sökt och fått pengar från denna fond åtskilliga gånger, både för att genomföra studiebesök och för att genomföra projekt.⁷⁰

För övrigt förekommer i skolans lokaler ett kylskåp med Coca-cola reklam i skolans cafeteria. Skolkatalogen innehåller, som sagt, längst bak en hel del reklam från lokala företag som har gått in och sponsrat dess tillverkning.

4.4 Synen på sponsring och näringslivssamarbete, deras syfte och framtid

Programansvarig för IP poängterar att syftet med näringslivssamarbetet är att göra utbildningen så bra som möjligt. Enligt respondenten kommer det att vara nödvändigt att utöka företagssamarbetet främst på grund av att den tekniska utvecklingen går så snabbt framåt idag. I framtiden kommer man troligen inte ha plats och råd att hålla sig till med alla de maskiner som kommer att behövas på skolan, utan, som respondenten uttrycker det, trenden går mot att delar av utbildningen kommer att behöva bli företagsförlagd. Det kan till exempel bli aktuellt att företag köper in och ställer en maskin till skolans förfogande så att eleverna kan lära sig att använda just det för dem viktiga redskapet. Både företaget och skolan kommer då att bli gynnade eftersom företag saknar tid och resurser för att utbilda eleverna när de väl kommit ut till arbetslivet och skolan får på så vis del av den nya och dyra utrustningen. Man talar även om ett eventuellt samarbete med teknikprogrammet inom ramen för det planerade teknikcolleget.⁷¹

Initiativet till att starta teknikcollege kommer från näringslivet, men dessförinnan har det varit skolan som har tagit initiativet till samarbete mellan skolan och näringsliv, enligt respondenten från TE. Angående projektet med teknikcollege, vilket Leksand hoppas att vara med i, menar han att idén passar mest för det praktiskt inriktade IP-

---

⁶⁸ Ovanstående stycke bygger på författarens egna erfarenheter på denna skola.

⁶⁹ Intervju med representant från ES 070824

⁷⁰ Intervju med programansvarig på TE 071122

⁷¹ Intervju med IP-ansvarig 070824.

programmet. Respondenten menar därför att det i framtiden kan bli nödvändigt att ha två olika grenar, en praktisk och en studieförberedande, på Teknikprogrammet.⁷²

Sammantaget ser han positivt på näringslivssamarbetet och menar att eleverna enligt hans erfarenhet växer och utvecklas i samband med dessa verkliga projekt mer än i vanliga skolprojekt. Han tror också att sponsring i form av ett ömsesidigt utbyte med näringslivet blir nödvändigt i framtiden, dels för att näringslivet kommer att behöva arbetskraft, dels för att det blir svårt för skolan att hänga med i den tekniska utvecklingen. Om inte näringslivet ställer upp med utrustning, t ex maskiner så att elever kan lära sig det som kommer att efterfrågas vid en framtida anställning, skulle de behöva utbilda sin arbetskraft först vid en anställning och det skulle vara alltför tidsödande. Både skolan och näringslivet vinner alltså på att ställa material till förfogande redan under gymnasietiden.⁷³

Som exempel på tänkbar sponsring nämns, förutom utrustning, resor och kontakter, generösa stipendier till elever som väljer inriktning som företaget kan ha nytta av. Högskoleutbildningen Materialdesign i Borlänge anges som ett exempel på en lyckad sponsring. Här får studenter som klarar av sina studier stipendier, vilket gör att de slipper ta studielån. Även studieresor och välbetalda sommarjobb ordnas. Utbildningen är enligt respondentens uppgift den enda på Högskolan Borlänge som har fullt antal sökande samt där eleverna lätt får ett välbetalt jobb efteråt.⁷⁴

Även programsamordnaren på MP ser det som nödvändigt att eleverna ska få chansen att lära sig hur branschen fungerar, dess hårda villkor, att hålla deadlines och att arbetet ska vara på riktigt. Det uppskattas och tas emot väl av eleverna, säger han. På min fråga om det förekommer någon form av ersättning till skolan svarar han något svävande, men ställer sig rätt öppen till sponsring i princip. I första hand verkar det vara kontaktnät ute på företagen som är den stora vinsten så att eleverna har möjlighet att komma ut på APU vilket tidvis varit svårt. Dessutom ökar elevernas möjligheter att få sommarjobb och i bästa fall anställning efter skolan.⁷⁵

På Hotell och restaurangprogrammet finns det långt framskridna planer på att starta ett besökscollege där näringslivet och skolan samarbetar ännu tätare. Om planerna sätts i verket blir Leksands gymnasium en pilotskola, först i hela Sverige med denna typ av college. Ett av syften för detta är att branschen ska kunna styra vilka utbildningar som får startas lokalt inom denna näring. Detta är nödvändigt bland annat med tanke på minskade elevkullar, menar den intervjuade läraren: ”Det får helt enkelt inte starta några nya HR-utbildningar i regionen utan att det är det branschen vill ha”, säger hon. På detta sätt kan alltså företagen ha väldigt mycket att säga till om utformningen och innehållet av utbildningen. Meningen med college är också att man ska kunna knyta till sig eleverna tidigt, redan från högstadiet och låta sedan samarbetet löpa som en röd tråd ända upp till kurser på högskolenivå, tycker hon.⁷⁶

---

⁷² Intervju med programansvarig på TE 071122.

⁷³ Intervju med IP-ansvarig 070824.

⁷³ Intervju med programansvarig på TE 071122.

⁷⁴ Intervju med programansvarig på TE 071122.

⁷⁵ Intervju med MP-ansvarig 070824.

⁷⁶ Intervju med HR-ansvarig 070827.

Även på Barn- och fritidsprogrammet (BF) finns det planer på att starta ett vårdcollege inom ramen för den nystartade Omvårdnadsprogrammet (OP). Syftet enligt respondenten är att branschen ska bli mer involverad i att värna om kvaliteten av sin blivande arbetskraft. Hur det hela ska utformas är fortfarande på planeringsstadiet. Det är dock betydligt svårare att få kommunen ställa upp på liknande sätt som andra arbetsgivare inom näringslivet. Respondenten menar att kommunen har svårt att skilja mellan sina dubbla roller dels av en offentlig finansiär av skolan som sådan, dels av en framtida arbetsgivare till BF- och OP- elever.⁷⁷

Utomhuspedagogik är ledstjärnan för den intervjuade lärarrepresentanten från NV-programmet och läraren tror att man kan åstadkomma mycket mer genom ämnesövergripande projekt än med att sitta i skolbänken. Samarbete med näringslivet skulle enligt hans mening göra skolan mer intressant för eleverna som skulle lära sig mer genom detta verklighetsförankrade sätt.⁷⁸

En färsk nyhet, som fortfarande befinner sig på planeringsstadiet är det ovan nämnda pilotprojektet för lärare som syftar till att knyta kontakt med näringslivet. Det är exempelvis på gång att Samhällsprogrammet ska knyta kontakt med ett eller flera större lokala företag som kan tänka sig stödja internationaliseringsprojektet med Uganda ekonomiskt och samtidigt bidra med något som kan vara till nytta för näringslivet i Uganda. I gengäld skulle Samhällsprogrammet elever kunna exempelvis göra någon undersökning för de lokala företagens räkning. På samma gång hoppas man även på att eleverna ska lära sig en hel del av att se hur en tillverkningsindustri fungerar.⁷⁹

Samtliga lärarrepresentanter jag har intervjuat tror att samarbete med utomstående finansiärer och sponsring kommer att öka i framtiden. En bidragande orsak till detta är att man är medveten om att konkurrensen om eleverna kommer att öka samt att antalet friskolor ökar och dessa förmodligen har en ännu mer liberal attityd till sponsring.⁸⁰

Intervju med skolledaren på Leksands gymnasium visar att skolledningen är medveten om och stolt över att det på Leksand gymnasium förekommer väldigt mycket samarbete med näringslivet, frivilliga organisationer och andra externa samhällsinstitut. Som exempel kan nämnas samarbetet med det lokala näringslivet, organisationer som Ljunbergsfonden, Entreprenörstiftelsen och samarbete med olika högskolor och universitet. Skolledningen verkar väldigt öppen och positiv till allt sådant samarbete och tror att den kommer att utvecklas vidare och öka i fortsättningen.⁸¹

Skolledaren berättar vidare om de ovan nämnda planerna på att starta olika slags college, längst har planerna på ett teknikcollage kommit, men det är även på gång att starta det tidigare omnämnda ”besöksmötescollage” riktat till turism- samt hotell och restaurantbranschen. Skolledningen hoppas även att vårdbranschen och andra branscher inom den offentliga sektorn ska komma igång och starta ett college och börja stödja sina eventuella framtida anställda. Skolans primära intresse ligger enligt respondenten i att det kommer in väl behövliga medel som kan komma att möjliggöra genomföra projekt man aldrig annars skulle bli möjliga. Det poängteras även vikten av att skolan och

---

⁷⁷ Intervju med lärare från BF 070824.

⁷⁸ Intervju med lärarrepresentant från NV 070906.

⁷⁹ Ovanstående stycke bygger på författarens egna erfarenheter på denna skola.

⁸⁰ Intervju med lärarrepresentant på ES 070824.

⁸¹ Intervju med en skolledare på Leksands gymnasium 071115.

övriga samhället kommer att samarbeta, förstår varandras språk och villkor bättre och kan på så vis möta de krav som det ställs i arbetslivet och i skolan.⁸²

Skolledaren tror, liksom en del tidigare nämnda informanter från praktiska program, att det i en snar framtid med den stigande tekniska utvecklingen kommer att behövas att företag kan ha t ex vissa maskiner eller annan utrustning i skolans lokaler för att eleverna redan under utbildningen kan lära sig att hantera dem. På så vis blir det lättare att rekrytera rätt samt utbilda ”rätt”, d.v.s. enligt arbetsmarknadens behov, menar hon. När det gäller initiativ tror hon att det är skolan som tar första steget till samarbetet med externa aktörer, men i ett fall var det dock branschen själv. Det gällde Restaurang- och hotellprogrammet och skolledaren berättar att det var ett krav från hotellen i bygden att utbildningen skulle se ut på ett visst sätt och branschen själv startade utbildningen, varpå, efter ett par år, Leksands gymnasium fick ta över och utveckla den vidare. Just nu finns det som sagt långt framskridna planer på att fortsätta utvidga denna modell vidare som en collegemodell.⁸³

Bildningschefen för Leksands kommun tycker att den nya formen av sponsring då exempelvis ett företag tillhandahåller utrustning kostnadsfritt inom ramen för undervisning, exempelvis i visionen med teknikcollage, är en bra idé och en utmaning för skolan. Han tror på denna form av samarbete och ser endast positiva verkningar: eleverna får komma ut i arbetslivet, se arbetsmarknadens villkor samt att skolan och näringslivet får ut det mesta möjliga av samarbetet. För näringslivets del är det bristen på en framtida arbetskraft som är det primära syftet med detta samarbete. Detta argument återkommer flera gånger under intervjun. För skolans del är vinsten enligt bildningschefen att elevens fönster mot omvärlden och inblick i framtidens möjligheter på den lokala arbetsmarknaden öppnas. Det är nämligen uteslutande det lokala näringslivet som är aktuellt, menar han.⁸⁴ Det saknas ett globalt och europeiskt perspektiv i detta resonemang då man endast premierar det lokala samarbetet.

Angående det planerade teknikcollege inom ramen för Teknikprogrammet, som idag är ett studieförberedande och teoretiskt program, verkar den framtida profilen för programmet bli något annorlunda. Meningen är nämligen att de högteknologiska företagen går in i ett tätt samarbete med skolans teoretiska kurser, vilket kommer nog att förändra profilen till att bli mer praktisk och yrkesförberedande. När det gäller initiativ till samarbete mellan skolan och näringslivet menar bildningschefen att det är oftast skolan som visar intresse. Exempelvis har initiativet till den nystartade pilotutbildningen kommit från skolan.⁸⁵

Bildningschefens vision för skolan är ett fortsatt utvecklat samarbete med omvärlden och han menar att man har kommit mycket långt med detta just i Leksands kommun. Man har från skolans sida väldigt bra erfarenhet med detta samarbete och det är något man vill bygga vidare på. Gymnasiets program, särskilt de praktiska, ska på olika sätt bli mer knutna till näringen i respektive bransch och det är även önskvärt för de teoretiska programmen att samarbeta med sin omvärld på ett bra sätt, menar

---

⁸² Intervju med en skolledare på Leksands gymnasium 071115.

⁸³ Intervju med en skolledare på Leksands gymnasium 071115.

⁸⁴ Intervju med bildningschefen i Leksands kommun 07 09 27.

⁸⁵ Intervju med bildningschefen i Leksands kommun 07 09 27.

respondenten. Då kan det främst handla om arbetsplatser där man i framtiden kan tänka sig arbeta, på ett advokatkontor, inom undervisningssektorn och liknande.⁸⁶

Den sen ett år tillbaka ny tillsatte Bildningsnämndens ordförande i Leksands kommun visar även han en öppen och positiv inställning till sponsring i alla fall när det gäller gymnasieutbildningen. Samtidigt poängterar han dock att skolan ensam har ett viktigt ansvar att uppfylla de av Skolverket satta målen. Skolan får inte göra sig beroende av företag så mycket att man inte kan leva upp till detta viktiga krav. Däremot får företag gärna bidra med något extra som annars inte skulle bli av.⁸⁷ Detta stämmer inte överens med de tidigare nämnda visionerna om att låta företagen gå in och styra hur utbildningar ska läggas upp, vilket är fallet med de nyöppnade collegen av olika slag.

Respondenten är visserligen medveten om de framskridna planerna som finns angående utveckling av de olika collegemodeller på gymnasiet och tycker att det är ett led i utvecklingen, men uppenbarligen saknar han insikten i hur mycket styrning från företagen och branschernas sida det kan innebära. Han menar att kommunen har ett starkt intresse att utveckla samarbete med näringslivet då Dalarna är en utflyttningskommun och måste sträva efter att behålla ett gott näringslivsklimat, upprätthålla god servicenivå och av den anledningen är det viktigt att även skapa bra utbildningsmöjligheter enligt hans mening.⁸⁸

Vidare har en kvinna som arbetar för Företagarföreningen i Leksands kommun intervjuats. Hon berättar att Företagarföreningen har haft ett samarbete med skolorna i kommunen sedan 1999. Hon är en av dem som beslutar vilka projekt som får stipendier av Skola - Näringslivsgruppen och är även involverad i projektet Ungt företagande (UF), som Handelsprogrammet och Samhällsprogrammet med ekonomisk inriktning arbetar med. Hon ser väldigt positivt på detta samarbete och menar att det har hänt mycket sedan hon började. Attityder har förändrats och skolan och näringslivet har närmat sig varandra, menar hon.⁸⁹

Det viktigaste värdet med samarbetet ser hon i nödvändigheten att rekrytera nya medarbetare till näringslivet. Behovet kommer att inom några år bli skriande och därför är det viktigt att bli ännu viktigare att visa upp sig i skolan på exempelvis Framtidsmässan som redan idag är ett av inarbetade sätt då företagen kommer och informerar om vilka yrken det finns att tillgå regionalt, berättar hon.⁹⁰

När det gäller initiativ till samarbete har det hittills vanligaste varit att det är skolan som tar initiativ till samarbetet idag. Framförallt gäller det att få ut elever ut på praktik (APU och PRAO). Ännu återstår det mycket att göra inom området och något som har diskuterats länge är en handledarutbildning för företagare. Respondenten ser ändå fortfarande skolan och näringslivet som två olika världar, som behöver förenas. Hon ser inget egenvärde i att kunna ett ämne, exempelvis matematik om det inte är, som hon uttrycker det, knutet till verkligheten. Verkligheten, som företagen står för, behöver komma in för att det ska vara någon nytta av kunskaper. Därför bör företagare kopplas

---

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Intervju med bildningsnämndens ordförande i Leksands kommun 071005.

⁸⁸ Intervju med bildningsnämndens ordförande i Leksands kommun 071005.

⁸⁹ Intervju med representant från Företagarföreningen i Leksands kommun 071029.

⁹⁰ Intervju med representant från Företagarföreningen i Leksands kommun 071029.

in i undervisningen då och då och det gäller på samtliga stadier redan från lågstadiet samt på både praktiska och teoretiska program. Enligt hennes mening skulle det vara positivt med ett slags APU även på de teoretiska programmen. Det är tiden som uppfattas som det största hindret för ovanstående samarbete både för skolfolk och företagare, tror respondenten.⁹¹

Hon ser företagarnas roll i skolan ett vidare perspektiv än folk från skolan. Förutom utbildning ser hon samarbetet även som ungdomarnas fostran in i arbetslivet. Som exempel nämner hon vikten av att lära sig hur olika klädkoder uppfattas i vuxenvärlden. Man kan t ex inte klä sig som en punkare då man arbetar vid disken på Turistbyrån, menar hon.⁹²

Vidare intervjuades en representant från det lokala näringslivet som också är delägare i ett stort lokalt företag. Han har en lång erfarenhet av samarbetet med skolan och har varit involverad ända sen 1970-talet i olika projekt. Då ställde representanter från olika ideella föreningar med ett par timmar i veckan och ledde en grupp som på sitt fria val ägnade sig åt bl.a. skytte. Respondenten berättar entusiastiskt om hur många föreningar som ställde upp och på så sätt fick en djup kontakt med eleverna. Syfte med detta var att eleverna skulle upptäcka att det fanns roligare saker att göra på fritiden än att driva omkring på samhället. Han är alltså inne på samarbetet i en form av socialt ansvar för företagen. Efter några år har dock detta samarbete avstannat men kommit igång senare igen i form av näringslivssamarbete som idag börjar ta en ny form.

Han hoppas på att samarbetet kommer att utvecklas mer mot att parterna får till verkliga möten i form av lärare som kommer ut till företagen och ser hur de fungerar och att företagen kommer ut till skolan. Hittills har enligt respondenten kontakter varit väldigt svåra att få till och hela utvecklingen ses som mycket trög. Respondenten upplever ett stort motstånd från lärarnas sida att komma ut till företagen, men förstår inte varför det är så. Hans företag bidrar med pengar till fonden Skola – Näringsliv och hoppas på ett mer intensivt samarbete framöver. Syftet borde vara som han uttrycker det vara att eleverna skulle upptäcka att det de lär sig i skolan går att använda och på så sätt blir motiverade för skolarbete. Han kan även tänka sig att företagfolk skulle komma ut i skolan och undervisa då och då eller hitta på ett gemensamt projekt där lärare, företagare och elever samarbetar. Den framtida nytta ser han i det är barnen och ungdomarna som är samhällets framtid och för deras skull är det bra att få inblick i hur arbetslivet fungerar. Han nämner även att företaget tar emot PRAO-elever från grundskolans högre åldrar men däremot kommer det aldrig ut någon SYO-vägledare.⁹³

Dessutom förvånar det honom hur man tar vara på resurserna inom en kommun. Å ena sidan står det till exempel i tidningarna om att skolan har små ekonomiska resurser att köpa datorer till skolan, men då hans företag kom med ett erbjudande om att deras datorer efter tre år visserligen var oanvändbara inom företagen men fortfarande fullt funktionsdugliga för skrivande, vilket skulle ju vara helt OK för skolan, så har kommunen inte visat något som helst intresse för att ta vara på denna resurs. Istället skrotas datorerna helt i onödan. Han ser det som ett resursslöseri och menar att man även på denna punkt borde samordna resurserna bättre. Sammanfattningsvis efterlyser

---

⁹¹ Intervju med representant från Företagarföreningen i Leksands kommun 071029.

⁹² Intervju med representant från Företagarföreningen i Leksands kommun 071029.

⁹³ Intervju med en näringslivsrepresentant från ett lokalt företag på orten 07 10 29.

han fler personliga möten mellan skolans och företagens personal eftersom han är övertygad om att man skulle kunna komma fram till nya idéer om samverkan till ömsesidig nytta. På frågan om på vilket sätt skolan kunde vara till nytta för just hans företag svarar han att det exempelvis kunde röra sig om hjälp med företagets presentation utåt, utformning av broschyrer eller liknande, eller om att göra någon undersökning eller liknande som företaget annars inte skulle hinna med eller, som jag tidigare har nämnt, helt enkelt för att se den egna verksamheten med nya ögon och bistå med värdefulla insikter om förbättringar.⁹⁴

4.5 Fördelar och risker med sponsring och näringslivssamarbete

Intervjuerna ger vid handen att de allra är väldigt positiva till näringslivssamarbete i olika former. Farhågorna är få. En av dem uttrycks av samordnaren för Barn och Fritidsprogrammet. Han ser att det i allmänhet förhåller sig i Sverige så att de mansdominerade "hårda" branscherna kommit mycket längre med att stötta utbildningar och kommit igång med sitt samarbete, medan kvinnodominerade yrken ligger långt efter. Det kan enligt hans mening bero på att det finns mer pengar i näringslivet än i den offentliga sektorn. Respondenten ser inte direkt några risker med att en "stöttning" kommer igång om inte fördelningen av resurser mellan de olika programmen blir väldigt skev. Då finns det risk med att programmen som syftar till att utbilda arbetskraft för den offentliga sektorn kommer ha svårt att rekrytera de duktiga eleverna och att uppdelningen i A- och B-lag i samhället förstärks.⁹⁵ Ovanstående beror på att penningstarka sponsorer får råd att erbjuda attraktiva hjälpmedel, till exempel i form av datorer, medan sponsorer som inte har starka resurser, offentlig sektorn exempelvis, inte har råd att göra det, vilket kan komma att avspegla sig på elevunderlaget som kommer att söka sig till respektive program, menar respondenten som förefaller ha en god inblick i frågan.⁹⁶

Till de kritiska kommentarerna kan vidare tilläggas farhågan från respondenten från TE som menar att det kan vara lite missriktat att enbart utbilda för det lokala yrkeslivet. Borde man inte istället utbilda arbetskraft med en bred kompetens som skulle kunna arbeta på en global arbetsmarknad?, frågar han sig.⁹⁷

Den intervjuade skolledaren ser däremot på samarbetet mellan skola och näringslivet uteslutande positivt och ser inga som helst risker eller nackdelar med det. Hon ser mycket positivt på att man använder, som hon uttrycker det, "professionellt" framtagna material (producerade av exempelvis organisationer och företag) och litar fullt till lärarnas egna kritiska förmåga både när materialet presenteras och används. Likaså ses det positivt av ledningen om arbetstagarna (lärarna) åker ut på en resa betald av externa medel exempelvis av Svenskt näringsliv och andra etablerade organisationer: "Vi har en mycket kompetent yrkeskår som själv kan ställa sig kritisk till det som händer där". Gränsen för vad som skulle anses vara oacceptabelt anser respondenten gå först då kriminella organisationer skulle söka etablera ett samarbete. Den enda risken som omnämns är om eleven kommer ut på en praktikplats där man blir utnyttjad som gratis

---

⁹⁴ Intervju med representant från näringslivet 07 10 29.

⁹⁵ Intervju med representant från BF 070824.

⁹⁶ Intervju med representant från BF 070824.

⁹⁷ Intervju med programansvarig på TE 071122.

arbetskraft genom att utföra inadekvata arbetsuppgifter, exempelvis istället för att lära sig att snickra blir satt som städare.⁹⁸

Även bildningschefen i Leksands kommun ser främst fördelar med det, som han kallar det, nya sättet för sponsring. Som jag tidigare nämnt tror han att den nuvarande profilen på t.ex. teknikprogrammet kan glida över från en teoretisk till en mer praktisk, men det är inget han oroar sig över, tvärtom tycker han att skolan idag kretsar för mycket om huvudet och för lite om händerna. På min fråga om det skulle kunna finnas några nackdelar med sponsring av detta slag, svarar han att det kan komma att leda till större konkurrens mellan olika kommuner då man har olika förutsättningar när det gäller tillgång på företag. Då kan det bli A och B-lag mellan olika kommuner och en större rörlighet för eleverna. Även mellan olika skolor skulle segregation kunna förekomma beroende på vilka skolor som lyckas bli mest attraktiva och erbjuder bästa möjligheter för sina elever.⁹⁹

Bildningsnämndens ordförande har en hög tilltro till de enskilda skolorna och till att lärarna själva kan avgöra vad som kan tillåtas i fråga om sponsring och vilka material som är lämpliga att använda. Han ser en större risk med att använda läromedel där värderingar är dolda under ytan än att inreda ett rum med hjälp av sponsrade medel, där företagets namn framträder i öppen dager, exempelvis i form av en skylt eller liknande inom skolans område. Han tror även att gymnasieelever förmår att ställa sig kritiska till en tydlig redovisad sponsring, men är mer tveksam till sponsring på grundskolenivå.

En viss risk finns enligt respondenten när det gäller resursfördelning. De ekonomiskt starkaste företagen, som har bättre möjligheter att avsätta resurser för ett aktivt samarbete med skolan och därmed skaffa framtida arbetskraft än mindre resursstarka företag (t ex offentlig sektor). Men, som bildningsnämndens ordförande påpekar, ekonomiska orättvisor mellan olika program förekommer redan idag, då betydande skillnader finns mellan vad olika gymnasieprogram kostar. Kostnaderna varierar mellan 40 000 och 200 000 Skr per elev och läsår.¹⁰⁰

4.6 Kunskap om sponsring hos de intervjuade skolledare och andra beslutsfattare

Skolledaren på Leksands gymnasium är inte medveten om de gällande reglerna angående sponsring som gavs ut av Konsumentverket och Skolverket. Det är första gången hon har hört talas om dessa nu under intervjun. Hon är heller inte medveten om de regler Leksands kommun antagit 1997. Enligt hennes uppfattning är lärare kapabla att själva avgöra om sponsring bör tillåtas eller inte och berättar också att man hittills i år ställts enbart inför ett dilemma i sponsringsfrågan och det gällde frågan om exponering av en företagslogga i cafeteria, vilket man har avstyrt.¹⁰¹

Inte heller bildningschefen är medveten vad Konsumentverkets och skolverkets regler föreskriver, men har hört talas om dem. Han vet även lite om kommunens riktlinjer och diskussionerna då de antagits. Till att börja med menar han att sponsring endast får förekomma om man har ideella avsikter med sin insats. Sponsring och finansiering med externa medel förekommer i mycket begränsad omfattning i Leksands kommun, tror

---

⁹⁸ Intervju med skolledaren på Leksands gymnasium.

⁹⁹ Intervju med bildningschefen i Leksands kommun.

¹⁰⁰ Intervju med Bildningsnämndens ordförande i Leksands kommun.

¹⁰¹ Intervju med skolledaren på Leksands gymnasium.

han, och tycker att skolan ska vara finansierad av offentliga medel. Någon marknadsföring ska inte få förekomma enligt hans mening. Samtidigt avslöjar han dock att en grundskola i kommunen fick en hel del inventarier och utrustning till sina institutioner från ett storföretag på orten. Någon synlig marknadsföring av företaget fick dock inte förekomma i samband med detta. Inte heller har man honom veterligen inte krävt någon motprestation av skolan, men många som arbetar på denna skola är medvetna om denna satsning.¹⁰²

Ordförande i bildningsnämnden tror inte att kommunen någon tydlig policy i sponsringsfrågan, men frågan har inte varit aktuell då sponsringen i någon större omfattning heller inte har varit aktuellt, menar han. Han medger dock att han inte har hunnit få en djupare inblick i vilken omfattning sponsrade läromedel och aktiviteter förekommer inom kommunens skolor.¹⁰³

Bildningschefen har visserligen tagit del av Konsumentverkets riktlinjer från 2004, men inte satt sig in i vad de innebär. Varken den intervjuade skolledaren eller bildningsnämndens ordförande kände heller till Konsumentverkets regler. Däremot var man medveten om objektivitets- och allsidighetsregeln samt om att sponsring inte får strida mot Lagen om offentlig upphandling.

---

¹⁰² Intervju med bildningschefen i Leksands kommun.

¹⁰³ Intervju med bildningsnämndens ordförande i Leksand kommun.

5 Sammanfattande diskussion

5.1 Förekomsten och omfattningen av sponsring

Den genomförda undersökningen bekräftar tidigare undersökningarnas resultat beträffande sponsringens omfattning, dvs. visar att det förekommer väldigt mycket sponsrade verksamheter på skolan. Det handlar om sponsrat material, än så länge mest i form av läroböcker, däremot inte datorer. I vissa fall skänker företag utan krav på någon motprestation visst tekniskt material gratis. Vidare handlar det om att företag och andra utomstående aktörer ställer upp gratis med sin tid och kunskap och låter skolan komma på ett studiebesök eller bjuder på en gratis föreläsning.

Vidare förekommer ofta sponsring med rent ekonomiska medel och man kan söka pengar från flertal fonder för olika projekt. Det finns väldigt många projekt igång på Leksands gymnasium, såväl internationella och nationella, och företag går gärna in och stödjer med ekonomiska medel. Olika motprestationer förekommer och en del av de bidrar till att marknadsföra företagen. Projekten betyder också väldigt mycket för att göra de olika utbildningarna intressanta och spännande, synas utåt samt verkar ha betydelse för samtliga skolans aktörer. Hur mycket detta betyder för skolan och företagen på orten ingår inte i min undersökning och faller utöver uppsatsens syfte, men skulle vara väldigt intressant ämne i sig. Faktum återstår att dessa upptar väldigt mycket energi, kraft och engagemang för både elever och lärare på skolan.

Näringslivssamarbete förekommer och växer snabbt på nästan alla program vid gymnasiet som varit föremål för min undersökning. Det enda programmet som inte har planer på att utvidga näringslivssamarbete i någon nämnvärd omfattning är Estetiska programmet. Det är ett av de minsta, men samtidigt mest kostsamma program, vid Leksands gymnasium.

Förekomsten av näringslivssamarbete är större än jag hade förväntat mig innan undersökningens genomförande och omfattar väldigt många olika delar av verksamheten. Mest omfattande samarbete kommer förmodligen att genomföras på de program som planerar att genomföra olika typer av collegemodeller. Där är näringslivet väldigt aktivt inblandat och styr utbildningarnas innehåll som förmodligen blir i högsta grad yrkeslivsanpassat. Det anses som en devis att utbilda för yrkeslivet och det märks att dessa utbildningar är något skolledningen är stolt över. Även det studieförberedande Teknikprogrammet kommer följaktligen omvandlas mer till ett yrkesförberedande sådant. Man kan tydligt skönja en förskjutning från läroplanens motto att bilda för livet till att utbilda för yrkeslivet.

Visst samarbete med näringslivet rör sig i gränslandet för vad som är tillåtet eller åtminstone lämpligt enligt Konsumentverkets föreslagna riktlinjer. Jag tänker främst på Skolkatalogens innehåll samt det arbete som Hotell och Restaurangprogrammet (HR) och Medieprogrammet (MP) bedriver inom ramen för utbildningen. När det gäller HR så syftar jag på den ganska omfattande sponsringen man får för att genomföra resor på hotell runt om i landet. MP arbetar på ett helt annat sätt, men där kan man ställa sig frågande till om inte eleverna delvis utnyttjas som en billig arbetskraft då de gör ett gratisarbete åt lokala företag, av vilka en del är rejält penningstarka, exempelvis

Leksands IF eller Leksands kommun. Naturligtvis måste dock nyttan av att lära sig saker på vägen och få en inblick i hur de olika branscherna fungerar beaktas. Sammantaget kan konstateras att den nu förekommande sponsringen på Leksands gymnasium är av övervägande godartad karaktär. Mer oroväckande ter sig planerna på den framtida utvecklingen och collegemodeller av olika slag.

5.2 Hur ser de inblandade parterna på sponsring, dess förekomst och framtid

Min undersökning pekar på att det råder ett väldigt öppet förhållningssätt till sponsring både i den skolan jag har gjort undersökningen på och bland politiker och näringslivsrepresentanter som har intervjuats. De flesta lärare och representanter från skolans värld är mycket intresserade av olika former av näringslivssamarbete och även av sponsring. Många tror dessutom att det är en nödvändig utveckling att skolan och näringslivet närmar sig varandra. Främsta skälet som nämns av såväl skolans som näringslivets representanter är det framtida behovet av arbetskraft i Sverige.

Skolans personal är lika medveten och mån om detta som näringslivsrepresentanterna och anger det som ett viktigt skäl till att ungdomar utbildas. De ska komma ut från skolan väl förberedda för yrkeslivet, menar de intervjuade. Av de lärare och skolpersonal jag har intervjuat är det nästan inga röster som är kritiska eller skeptiska till den förekommande sponsringen och till näringslivets intåg in i skolan. Tvärtom välkomnas dessa och man hoppas på att samarbete utvidgas i fortsättningen.

Största hindret i samarbetet mellan skolan och näringsliv anses vara bristen på tid, men till en viss del även bristande vilja och förmåga att förstå varandras olika världar. De flesta menar dock att det på senaste åren ändrats och att skolan har öppnats mer mot näringslivet. Från skolans sida anges att företagen visar en mycket god vilja till samarbete, men även här kan man ibland stöta på hinder i form av rädsla och motvilja gentemot skolan.

Frågan om vem som är initiativtagare till samarbete mellan skola –näringsliv är viktig eftersom man ofta menar att den som tar initiativet till samarbetet skulle ha ett psykologiskt övertag och kunna diktera villkoren för det fortsatta samarbetet. Om resultatet av min undersökning stämmer och det är gymnasieskolan som för närvarande är den som mest tar initiativet till samarbete kan det vara ett steg till ett mer balanserat förhållande mellan parterna.

De flesta av de jag har intervjuat menar att det är i skolan initiativ tas för att få del av olika sorts samarbete, även när det gäller sponsring. Här skiljer sig min undersökning från Bätz och Edholm som har kommit fram till att det oftast är näringslivet som tar initiativet. Detta kan bero på att Leksands kommun har hållit på relativt länge med olika former av samarbete mellan skolan och näringslivet, verkar ha goda erfarenheter med det samt på att näringslivssamarbete premieras av skolledningen. De gångerna man har angett att olika branschorganisationer har tagit initiativet handlar det om Hotell- och restaurangbranschen och nu senast om Teknikcollege. Båda dessa projekt är stora och omfattande satsningar som innebär ett rejält omdanande av de befintliga utbildningarna. De intervjuade lärarna verkar ändå väldigt positiva även till detta och ser det som en nödvändighet.

Näringslivet är också initiativtagaren när större organisationer som Svenskt Näringsliv erbjuder temaundervisning av olika slag, exempelvis genom att komma och tala om hur det är att driva företag. Det gäller även politiska partier och offentliga myndigheter såsom Totalförsvaret, Skatte- och Kronofogdemyndigheten som vill presentera sin verksamhet.

En av näringslivsrepresentanterna har en avvikande åsikt om vem som mest tar initiativet till samarbetet och menar att skolans representanter, särskilt lärare syns alldeles för lite ute i näringslivet och är dåliga att ta initiativ till samarbete. Om ett sådant samarbete ändå uppstår beror det mestadels på någon/några enskilda eldsjäljar som lägger ner mycket tid i projektet.

De flesta intervjuade är överens om att sponsring och näringslivssamarbete kommer att öka i framtiden, inte minst därför att konkurrensen mellan olika skolor växer. Allt fler friskolor lockar till sig elever med hjälp av påkostad reklam samt olika materiella förmåner. Konkurrensen har redan ökat avsevärt inte enbart mellan olika kommuner, utan även mellan skolor inom kommunerna, ibland till och med mellan olika program inom en och samma skola. Att det minskade antalet elever tillsammans med det ekonomiskt liberala systemet på offentliga institutioner och behovet av deras effektivisering kommer att öka konkurrensen ytterligare är inte svårt att förutse. Många kommuners ansträngda ekonomi och politikernas ovilja att satsa mer pengar gör att ekonomiska tillskott från utomstående aktörer, exempelvis i form av sponsring kan komma att bli mer än välkommet inslag i den framtida utbildningen. Det ligger också nära till hands att föreställa sig att någon av de modellerna som förekommer i USA kan komma att prövas då man i Sverige ofta låter sig inspireras härifrån, även om traditionen med att idka välgörenhet inte riktigt hör hemma här.

Det är exempelvis möjligt, som Boyle påpekar, att skolor och program som behöver teknisk utrustning kan bli mer benägna att söka pengar hos näringslivet. Nästa steg kan då bli att man i syfte att göra undervisningen mer effektiv gör om skolan till en "skolfabrik" Sådan ser verkligheten ut redan ut på en del friskolor där man sitter vid en dataskärm och arbetar med sina individuella uppgifter som i ett kontorslandskap. I ett framtida scenario kan det finnas en betydande risk för att teknikcollege kommer att likna en skolfabrik.

Jag har i min undersökning inte funnit någon avsevärd skillnad mellan synen på sponsringens framtid och intentioner från lärarnas, skolledarnas, politikernas och näringsidkarnas sida, vilket jag finner förvånansvärt. Samtliga intervjuade verkar överens om att näringslivssamarbete och sponsringens betydelse i framtiden, särskilt med tanke på den framtida bristen på arbetskraft.

5. 3 Fördelar och risker med sponsring

Många av de fördelarna och nackdelarna med sponsring som omnämns i min undersökning överensstämmer även med det Bätz och Edholm omnämner i sin uppsats. Till fördelarna anförs främst möjligheten att öppna skolan mot omvärlden och på så vis skapa nya miljöer utanför skolan, vilket många tror gynnar elevernas inlärning. Om det verkligen förhåller sig så att inlärning gynnas är mig veterligen inte bevisat. Den svenska Entreprenadutredningens utvärdering av näringslivssamarbete utifrån elevperspektivet är av blandad karaktär och visar både för- och nackdelar. Det är dock

mycket möjligt att de nya, annorlunda miljöerna på olika sätt kan vara stimulerande för eleverna och ger flera människor möjlighet att lära sig på andra sätt än att sitta i skolbänken. Eleverna ges möjlighet att använda fler sinnen och färdigheter än de teoretiska, som ofta dominerar i en skolmiljö. Här talar sig en del av de intervjuade varma om möjligheter att lära sig om naturen med hjälp av utomhuspedagogik samt att hålla på med riktigt ”skarpa” projekt då man hjälper ett litet företag med deras marknadsföring eller hemsida.

En viktig fördel med näringslivssamarbete som poängteras vid flera tillfällen är att eleverna får en bättre beredskap för arbetslivet genom att de i större utsträckning kommer ut och får se hur arbetslivet fungerar. Det framtida behovet av arbetskraft påtalas också gärna i samma veva. Delade meningar råder dock om huruvida sponsringen ökar eller minskar elevernas förmåga till källkritiskt tänkande. En del har en hög tilltro till att eleverna lär sig att avslöja företagets syfte och blir alltså mer kritiska till olika marknadsföringsknep i framtiden tack vare sponsringen, en del tror precis tvärtom. Den amerikanska forskningen jag har tagit del av stödjer den senare åsikten.

Det som är förvånansvärt är att ingen av den intervjuade skolpersonalen nämner några som helst farhågor om att skolan i en större utsträckning skulle kunna hamna i händerna på näringslivets krav och att de grundläggande målen i den senaste läroplanen och med den nya tidens skola, som så vackert kallades för ”en skola för bildning” i betänkandet skulle riskera att gå om intet. För hur går målet om att lära sig för livet, som kan tolkas som en sorts bildningsideal, ihop med en skolfabrik? Bildning och att lära sig för livet i sig självt nämns inte av någon av mina respondenter överhuvudtaget. Om man inte reducerar betydelsen av ordet till att enbart handla om yrkeslivet förstås, för vikten av att utbilda för yrkeslivet betonas starkt som sagt och motiveras med att arbetskraftbristen på den svenska arbetsmarknaden kommer att behöva välutbildad arbetskraft. Inte heller risken att skolans relativt oberoende ställning kan gå förlorad nämns. Tvärtom betonas att skolan måste öppna sig för omvärlden och samarbeta med olika aktörer, näringslivet bland annat. Detta överensstämmer förvisso också med läroplanens intensioner och det verkar så att man i skolans värld tagit fasta på detta mål och slagit an på den linjen.

En lärarrepresentant nämner risken för ökad orättvisa mellan å ena sidan utbildningar som kommer att sponsras med mycket pengar från rika branscher, och utbildningar som inte kommer att bli lika attraktiva, exempelvis därför att deras branscher inte har eller vill avsätta lika mycket pengar. Skillnaderna mellan s.k. hårda och mjuka branscher och härmed även mellan traditionellt kvinnliga och manliga utbildningarna kan på så vis flytta in från näringslivet, där de redan finns idag, rakt in i skolan. Dessutom kan skillnaderna även öka mellan olika kommuner, därför att olika kommuner har olika förutsättningar när det gäller företag. På så sätt skulle kommuner med rikt näringsliv och gynnas på bekostnad av kommuner som saknar rika företag med intresse att samarbeta med och investera i skolan.

Ovanstående farhågor om den ökade segregationen nämns även av bildningsnämndens ordförande som dock samtidigt tonar ner risken med att det redan finns en segregation i form av att olika utbildningar kostar olika. Det stämmer förvisso, men skillnaderna med de ovan beskrivna systemen skulle kunna öka kraftigt, inte bara på programnivå utan på en mycket högre nivå än så. Om tankarna med att olika branscher fångar upp ungdomar

redan på lägre nivåer i grundskolan får genomslagskraft är risken överhängande att man begränsar snarare än vidgar barnens och ungdomars möjligheter att själva upptäcka vad de vill syssla med och hur de vill använda sin utbildning i framtiden.

De till övervägande del positiva argumenten handlar om att skolan med näringslivets hjälp kan bidra till att den gymnasiala utbildningen förbättras. Främst gäller det de praktiska, yrkesförberedande utbildningarna, men många menar att även de teoretiska programmen har bara att vinna på att komma ut i näringslivet och i arbetslivet. Dessutom handlar det om att skolan på så vis får ta del av näringslivets ekonomiska medel för att kunna genomföra studieresor och annat som annars inte skulle vara möjligt.

Ett annat argument till vad som är bra med samarbetet mellan näringslivet är att eleverna utvecklas snabbare i de gemensamma projekten med näringslivet, bland annat därför att de känner att de utför ett riktigt arbete. Frågan som inställer sig är dock huruvida motiveringen för det övriga, icke näringslivsanknutna arbetet, ökar eller minskar därvidlag. Här skulle man åter kunna diskutera frågan huruvida det inte är viktigt att lära eleverna att lära sig saker för sin egen skull och nöje med bildning. Då det gäller betyg brukar man anföra att man inte bara ska lära sig för betygets skull utan för sin egen. Hur går detta ihop med ett lärande som i huvudsak är inriktat på yrkeslivets villkor?

Från näringslivet anges även fördelen med att eleverna lär sig vad som gäller på arbetsmarknaden och vilka socialiserande fördelar det har för deras framtida yrkesliv.

När det gäller att se risker och eventuella nackdelar med sponsring skiljer sig min undersökning markant från Bätzs och Edholms resultat. I deras undersökning var många av de intervjuade väldigt kritiska och såg många risker med sponsring. Samtliga tillfrågade tyckte att sponsring egentligen inte borde förekomma inom det offentligt finansierade skolväsendet, även om alla även kunde se flertal fördelar. Den ganska slående skillnaden kan ha flera orsaker, bland annat på sättet att ställa frågor till de intervjuade. Skillnaden kan även tyda på att allt eftersom sponsring och näringslivssamarbete blir vanligare och mer accepterat inom den svenska skolan minskar skepsisen och rädslan för inblandningen utifrån. Även det förändrade samhällsklimatet i Sverige, skoldebatten i medierna om behovet att öppna skolans dörrar mot omvärlden och det allt mer ekonomiskt liberala samhällsklimatet kan vara en bidragande förklaring.

Som tidigare redovisats har Entreprenadutredningen inte kunnat finna några entydigt positiva resultat sett ur ett elevperspektiv. Eleverfarenheter av samarbete med näringslivet verkar vara såväl goda som mycket dåliga. Ett elevperspektiv bör enligt min mening vara det klart avgörande då några övergripande förändringar ska göras. Det är eleverna som är den mest omedelbara kunden för skolan och det är deras utbildning det handlar om. Men här kommer också en väsentlig fråga om huruvida det är ett rimligt sätt att se det hela. Till syvende och sist kan det även handla om en avvägning mellan ett kollektivistiskt eller individualistiskt sätt att se frågan som då genast får en politisk prägel – vad är det som får avgöra – den individuella eller den kollektiva lyckan och nyttan?

5.4 Vad vet de olika inblandade om gällande regler för sponsring ?

Undersökningen visar att det hos de intervjuade i skolledarpositioner saknas kunskaper om vilka regler som idag gäller på området. Såväl de antagna riktlinjerna från Skolverket och Konsumentverket som den egna kommunens riktlinjer verkar tämligen obekanta. Samtliga intervjuade beslutsfattare ger vid handen att de inte tror att några regler behövs då någon egentlig sponsring eller marknadsföring i nämndvärd omfattning inte förekommer och heller inte är aktuell, vilket dock inte stämmer med verkligheten enligt min undersökning.

Samtliga intervjuade i skolledarposition har en väldigt liberal attityd till sponsringens förekomst och uppmuntrar alla former av näringslivssamarbete. Som jag tidigare påpekat betraktas det som en fjäder i hatten för skolan att ett omfattande näringslivssamarbete finns och utvecklas ytterligare. Det förekommer en väldigt hög tilltro till lärarnas omdöme att själva avgöra lämpligheten med sponsring och hänvisar till deras sunda förnuft att bestämma vilka läromedel som används. En djupare insikt om hur mycket sponsring som förekommer och om hur frågan hanteras på de olika programmen saknas.

Den höga tilltron till lärarnas kritiska förhållningssätt och förmåga att avgöra sponsringens lämplighet överensstämmer med resultatet i Bätz och Edholms undersökning. Rimligheten i denna attityd motsäges dock starkt av den amerikanska undersökningen av Boyles, som tvärtom visar på en fullständig oförmåga hos de amerikanska lärarna att hantera dessa frågor. De amerikanska lärarna tog till sig alla fördelarna och erbjudandena från näringslivet på ett mycket okritiskt sätt och reflekterat väldigt lite över de eventuella negativa följderna som näringslivssamarbete kunde innebära i förlängningen. Varför skulle de svenska lärarna vara så mycket bättre? Det okritiska förhållningssättet hos de flesta lärarna jag har intervjuat stödjer snarare det amerikanska resultatet.

Den amerikanska undersökningen visar också att lärarnas förhållningssätt i klassrummet har ändrats och det som är väl synligt utåt sätt räknas mest. Således betyder teknikaliteter, material och möblering mer än svårbedömda saker som personlighetsutveckling. Det finns en viss risk att den svenska skolan kan utvecklas det hållet. Ett exempel av många är den marknadsföring av sina respektive skolor som pågår i Sverige just nu. Vad visas mest om inte vilka tekniska hjälpmedel eller spännande resor skolan har att erbjuda sina elever? Risker med den ökande konkurrensen och ett minskat elevantal i kombination med teknikvurm i samhället bör enligt min mening inte underskattas.

5.5 En sammanfattande konsekvensanalys

Vilka konsekvenser kan man slutligen tänka sig ovanstående scenario kan komma att leda till och vilka insatser skulle behövas?

Skolledarna behöver ta sin roll som pedagogiska ledare på allvar då det gäller sponsringsfrågor och näringslivssamarbete. De behöver skaffa sig mer kunskaper om vilka regler som gäller och hur dessa frågor bör hanteras i respektive skola och anpassa den till skolans värderingar och policy i övrigt. I tider med hårda besparingar och neddragningar är det av stor vikt att ha en tydlig policy klar för sig för att inte lätt falla i

frestelse och gå in i ett samarbete som kan komma visa sig negativt för elevernas och skolans utveckling.

Skolans och näringslivets folk verkar ha i stort likartade mål med det ökande näringslivssamarbetet. Båda tycker att det är önskvärt med ett utökat samarbete och ser elevernas förberedelse inför yrkeslivet som det primära syftet med detta. Vidare ses även skolans och utbildningens effektivisering samt möjligheten att göra utbildningen mer attraktiv i förhållande till andra skolor eller utbildningar som betydande vinster. När två parter går in i ett samarbete är det visserligen önskvärt att man har likartade mål, men är det ens vara önskvärt att näringslivet och skolans mål ska vara desamma?

Näringslivets effektivitetsmål och konkurrenstänkande förefaller ganska avlägset från de mål skolan bör arbeta emot för att kunna uppfylla en hel del andra mål i läroplanen. Jag tänker främst på demokrati och elevinflytande. Hur går näringslivets effektivitetstänkande och hierarkiska beslutandestrukturer ihop med dessa mål? Vidare tänker jag på att skolan i första hand bör enligt min mening vara ett bildningens centrum och det är i ett framtids perspektiv nedslående att ingen av de intervjuade ens nämner bildning och personlighetsutveckling som skolans mål. Inte heller risken att förlora den tidlösa bildningens ideal till förmån för näringslivets omedelbara tillfredsställelse diskuteras. Visserligen kan man invända att det inte behöver finnas ett motsatsförhållande mellan bildning och utbildning, men det är anmärkningsvärt att yrkeslivet och näringslivet får så stort utrymme i alla diskussioner jämfört med andra ideal. Associationen till Ebba Gröns låt *Staten och kapitalet* från 1977 framstår plötsligt mer aktuell än någonsin: "...Om kvastarna ska sopa bra får man inte slarva med skaften...", sjunger Thåström och kritiserar den gamla sortens skola vars primära syfte var endast vara en fostringsanstalt för yrkeslivet. Frågan inställer sig då om drömmen om en ny, modern sorts skola i Lpf 94 med sitt bildningsideal är över nu och vi återvänder till den gamla sortens skola igen.

Genomförandet av de planerade collegeverksamheter rymmer i sig förstås både för- och nackdelar. Det positiva är säkerligen att vissa helt enkelt inte vill sitta i skolbänken utan hellre vill ut och arbeta tidigt och det är bra att det kommer att utöka deras möjligheter att göra det. Å andra sidan finns klara risker med att knyta till sig arbetskraften för tidigt samt risken att skraddarsy utbildningen för det lokala arbetslivet istället för att utbilda förutsättningslöst och tänka mer globalt. Är det inte väldigt begränsande för dem man utbildar? Om inte en ytterliggare en teknisk inriktning vid sidan av den praktiska och lokalanpassade inrättas kan man undra var de framtida teoretiska forskare och ingenjörer kommer att tas ifrån? Är det meningen att importera dem från Indien och andra länder som fortfarande satsar på teoretiska spetskompetenser och värdesätter bildningen högre än vi?

Naturligtvis menar jag inte att skolan bör vara helt stängd från all inblandning utifrån, inte ens från näringslivet, vilket skulle strida mot läroplanens intentioner och inte vara önskvärt. Däremot tror jag att det är viktigt att de som arbetar i skolan behöver diskutera näringslivets och andra aktörers roll i utbildningen, de befintliga reglarna som finns idag och utifrån dem utformar egna regler för hur samarbete bör se ut i den egna skolan.

En gång diskuterades frågan huruvida skolans bör vara samhällets spjutspets eller dess spegel. Tyvärr får man mer och mer intryck av det är det senare som gäller. Skolan bör

enligt min mening fundera på sin roll i samhället och snarare vara en motvikt till flertalet av olyckliga följder av den ständigt ökande ytligheten och kommersialism. I tider då en hållbar utveckling ständigt diskuteras och bör tydligen utgöra en av våra ledstjärnor är det väl paradoxalt att samtidigt främja och svälja näringslivets mål, som ändå naturligt nog till sist handlar om att i vinstsyfte förmå oss att konsumera ännu fler varor?

Visst är det viktigt att utbilda för livet, men livet är långt ifrån detsamma som yrkeslivet. Yrkeslivet består, även om det kan låta otroligt, för en genomsnittlig svensk endast 10 % av ens hela liv och inte mer än 15 % av ens vakna liv. Låt oss inte alla blint följa med i näringslivets snitslade bana. Vem borde värna om bildningens ideal och varje individs rätt till att i lugn och ro utvecklas, måhända i en sorts paradisisk tillvaro av en sorts skyddad verkstad, om inte skolan själv och dess anställda?

Käll- och litteraturförteckning

Sammanträdesprotokoll

Sammanträdesprotokoll från Bildningsnämnden i Leksands kommun, Kommunarkivet, Leksand, 1997- 09-26

Sammanträdesprotokoll från Kommunens allmänna utskott i Leksands kommun, Kommunarkivet, Leksand, 1997- 03-17

Sammanträdesprotokoll från Bildningsnämnden i Leksands kommun, Kommunarkivet, Leksand, 1997- 09-26

Intervjuer, muntliga källor

Leksands gymnasium:

Programansvarig på Hotell och restaurang 2007-08-27

Lärarrepresentant för Barn och fritidsprogrammet 2007-08-24

Lärarrepresentant för Handelsprogrammet och Samhällsprogrammet 2007-09-20

Lärarrepresentant på Naturprogrammet 2007-09-06

Lärarrepresentant från Estetiska programmet 2007-08-24

Programansvarig på Teknikprogrammet 2007-11-22

Läroansvarig för Industriprogrammet 2007-08-24

Programansvarig på Medieprogrammet 2007-08-24

Skolledare 2007-11-15

Övriga:

Bildningschefen i Leksands kommun 2007-09-27

Bildningsnämndens ordförande i Leksands kommun 2007-10-15

Representant från Företagarföreningen i Leksands kommun 2007-10-29

Näringslivsrepresentant från ett lokalt företag i Leksand 2007-10 –29

Lagar och styrdokument

Kommunallagen (1991:900)

Läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 1994)

Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 1994)

Lagen om offentlig upphandling (LOU)

Regeringsformen (RF)

Skollagen (1985:1100)

SOU 2006:1, (2006), Betänkande av Gymnasieentreprenadutredningen, Stockholm, 2006

Litteratur med eventuella Internetadresser

Boyles, Deron R, m.fl. (2005) *Schools or Markets?* Georgia State University associetes publishers

Bätz, Edholm, (2002) *Risker och möjligheter med sponsring i skolan*, en uppsats från Stockholms universitet, Företagsekonomiska institutionen

Carlgren Ingrid och Marton Ference, (2004) *Lärare av i morgon*, Lärarförbundets förlag

Det nya Europa, Svenskt Näringsliv,

<http://www.svensktnaringsliv.se/material/rapporter/article21610.ece> (2008-05-29)

Konsumentverket, Skolverket och Svenska Kommunförbundet,(2004) *Sponsring i skolan – Vägledning för utarbetande av lokal policy för sponsring*, 2004.

http://www.konsumentverket.se/Documents/skola_ungdom/sponsring_skolan.pdf (2008-05-29)

Lärarförbundet (2004-09-22) *Sponsringen ökar – få skolor har policy*.

<http://www.lararforbundet.se/web/ws.nsf/documents/0050F7F7?OpenDocument&menuid=00326A1C> (2008-05-29)

Lärarnas tidning (2007-02-15) Ingvar Lagerlöf, *Lärarförbundet: Mer resurser gör sponsring onödig* .

<http://www.larnastidning.net/default.asp?ArticleID=348299&CategoryID=3612&ArticleOutputTemplateID=92&ArticleStateID=2> (2008-05-29)

Patel Runa & Davidsson Bo, (2003), *Forskningsmetodikens grunder*, Studentlitteratur

Rosenqvist Mia Maria & Andrén Maria, (2006), *Uppsatsens mystik - Om konsten att skriva uppsats eller examensarbete*, Hallgren & Fallgren studieförlag

Skola & Näringsliv, Svensk Näringsliv,

<http://www.svensktnaringsliv.se/skola/?csref= umk skola> (2008-05-18)

Lärarnas tidning nr.3 / 2007 *Vad anser du om svenskt Näringslivs resa?*

Lärarnas tidning nr. 3 /2007 Maria Lannvik Duregård, *Politisk enighet om att avstå .*

Internetadresser

www.lr.se (2008-05-18)

www.skolverket.se (2008-05-18)

www.teknikcollege.com (2008-05-18)

Bilagor

Bilaga 1: Frågor till skolledare

Hur ser ni på samarbetet Skola- Näringsliv? För- och nackdelar?

Finns det många som hör av sig om önskvärt samarbete? Vem tar initiativet – skolan eller näringslivet?

Vilka samarbetspartner har er skola i näringslivet?

Samarbete med andra organisationer?

Vilka **verksamheter** som helt eller delvis finansieras av näringslivet /andra organisationer deltar skolan i och i så fall vilka?

Vad tycker du / ni att ni får ut av detta samarbete?

Vad åtar ni er att göra i gengäld? Vad kan ni tänka er att göra för de ni samarbetar med?

(Kan ni tänka er att exponera företagens namn och i så fall hur?, Var går gränsen mellan sponsring och marknadsföring för er?)

Har ni en uppfattning om i vilken utsträckning lärare använder gratisläromedel / annat material som är externfinansierad?

Finns det några gemensamma regler /en lokal policy för detta samarbete? Var finns den (nedskrivna)?

Hur resonerar du / ni då någon lärare vill åka på en sponsrad resa eller vill använda material som är sponsrad eller gratis?

På vilket sätt informeras skolans personal och eleverna om samarbetet?

Har elevernas föräldrar blivit informerade på något sätt om detta samarbete?

Hur tror du att samarbetet mellan skolan och näringslivet kommer att se ut i ett framtida perspektiv (10 år)? Finns det några farhågor kring denna utveckling?

Bilaga 2: Frågor till lärare (programansvariga för olika program)

Förekommer det **verksamheter** på programmet som är externt finansierade?

(Ex föredragshållare, resor med elever, arbetsmaterial...)

Vilka och vem finansierar dem?

På vilket sätt återgäldar ni deras tjänst? Vad gör ni i gengäld?

Vad har du för syn på det och vilken erfarenhet har du av dessa verksamheter?

Om de inte var externt finansierade, skulle de ändå bli av eller vad skulle hända då?

Hur tas dessa aktiviteter i allmänhet emot av eleverna? (som komplement som berikar undervisningen, jippon då man slipper undervisning o.s.v.)

Använder ni gratisläromedel eller annat externt finansierad material i undervisningen?

Hur använder du materialet?

Hur introducerar du ett sådant material till eleverna?

Vad har du för erfarenhet av detta material?

Vad tycker eleverna om att använda ett sådant material?

Får ni många erbjudanden om verksamheter som skulle kunna finansieras och anordnas gratis / i samarbete med något utomstående företag eller organisation?

Tror du att sponsrade verksamheter i skolan kommer att minska eller öka? Varför?

Bilaga 3: Frågor till bildningsnämndens ordförande

Hur ser du/bildningsnämnden på samarbetet mellan skolan och näringslivet i kommunen?

Hur tycker du att det fungerar idag? Erfarenheter? Vad är bra och dåligt?

Framtida visioner för detta samarbete?

(Vilka former är önskvärda, resp. icke önskvärda)

Har du någon inblick i vilken omfattning olika verksamheter i kommunens skolor är finansierade av externa medel (från företag / andra organisationer)?

Vad har du för syn på sådana verksamheter?

Har du/bildningsnämnden en uppfattning om i vilken omfattning används gratismaterial (t ex gratisläromedel, olika hjälpmedel) på skolorna (på Leksands gymnasium)?

Har Leksands kommun en egen policy för ett samarbete av detta slag?

Vilken policy har man och var finns den dokumenterad?

Bilaga 4: Frågor till skolchefen

Hur ser du på samarbetet mellan skola och näringsliv i kommunen?

Hur tycker du att det fungerar idag? Erfarenheter? Vad är bra och dåligt?

Framtida visioner för detta samarbete?

(Vilka former är önskvärda, resp. icke önskvärda)

Vem tar oftast kontakt till att initiera/utveckla detta samarbete?

Har du någon inblick i vilken omfattning olika verksamheter i kommunens skolor är finansierade av externa medel (från företag / andra organisationer)?

Vad har du för syn på sådana verksamheter?

Har du en uppfattning om i vilken omfattning används gratismaterial (t ex läromedel) på skolorna (på Leksands gymnasium)?

Har Leksands kommun en egen policy för ett samarbete av detta slag?

Vilken policy har man och var finns den dokumenterad?

Bilaga 5: Frågor till näringslivets representanter

Vilken erfarenhet har ni av samarbete med skolorna i Leksands kommun / Leksands gymnasium?

Positivt?

Negativt?

Är det önskvärt med ett samarbete och i så fall varför?

Vad förväntar ni er av ett samarbete med skolan?

Har dessa förväntningarna blivit uppfyllda (ex på lyckade projekt)?

Vem brukar ta initiativ till ett samarbete, skolan eller företaget?

På vilket sätt bör samarbete mellan det lokala näringslivet och skolan utvecklas?
Vilken inriktning bör den ta enligt er synpunkt?

Vad behövs för att åstadkomma detta?

Framtida visioner om ett samarbete?